

Vapaaehtoiset sairauskuluvakuutukset täydentämässä sosiaaliturvaa

Sasu Paajanen

Tekijä Sasu Paaanen	
Koulutusohjelma Finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Vapaaehtoiset sairauskuluvakuutukset täydentämässä sosiaaliturvaa	Sivu- ja liitesivumäärä 41 + 6
Opinnäytetyön otsikko englanniksi Private Health Insurances Supplementing Social Security	
<p>Yhteiskunnan tarjoaman sosiaaliturvan osana lakisääteinen sairausvakuutus korvaa osan sairastumisesta aiheutuvista tutkimus- ja hoitokuluista. Sairaanhoidot voivat kuitenkin vakavan sairastumisen sattuessa rasittaa yksityishenkilön taloudellista kantokykyä huomattavasti ja tätä vastaan haetaan turvaa vapaaehtoisista sairauskuluvakuutuksista.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mistä Suomen lakisääteinen sosiaaliturva muodostuu, mitä eroja on eri vakuutusyhtiöiden tarjoamien sairauskuluvakuutusten välillä ja miten vapaaehtoisten sairauskuluvakuutusten korvausala eroaa lakisääteisen sairausvakuutuksen korvausalaan.</p> <p>Taustatietona työssä esitellään riskejä ja vakuuttamista yleisesti sekä vakuutusten teoreettista jaottelua. Koska sosiaaliturvaan kuuluva sairausvakuutus on lakisääteinen vakuutus, esitellään työssä myös vapaaehtoisia sairauskuluvakuutuksia koskevaa lainsäädäntöä. Ennen varsinaisen päätutkimuskysymyksen käsittelyä esitellään tutkimuksen kohdeyritykset.</p> <p>Suomen sosiaaliturva esitellään pääpiirteissään vuoden 2014 tilanteen mukaisena ja tarkemmin esitellään lakisääteinen sairauskuluvakuutus lainsäädännön ja viranomaisen verkostovuilla saatavilla olevan informaation perusteella. Vapaaehtoisten sairauskuluvakuutusten korvausalaan tutustutaan vertaamalla kolmen eri sairauskuluvakuutuksen vuonna 2015 voimassa olevia vakuutusehtoja. Tämän vertailun tuloksia peilataan lakisääteisen sairausvakuutuksen korvausalaan.</p> <p>Sairauskuluvakuutukset korvaavat tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuvia kuluja siltä osin, kun niitä ei korvata sairausvakuutuksen perusteella ja niitä ei ole rajattu vakuutusehdoissa korvattavuuden ulkopuolelle. Sairauskuluvakuutusten välillä on pieniä eroja korvausalassa ja niiden korvausala on lakisääteistä sairausvakuutusta suppeampi. Lakisääteiseen sairausvakuutukseen myös sisältyy korvauksia, jotka eivät suoranaisesti liity sairauden hoitoon, kuten ansiomenetykskorvaukset työkyvyttömyysajalta.</p>	
Asiasanat Sairausvakuutus, sosiaaliturva, henkilövakuutus, vakuutusyhtiö, riskit, kvalitatiivinen tutkimus	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen toteutus	2
2	Riskit ja vakuuttaminen	3
2.1	Riskeistä	3
2.2	Mikä vakuutus on?	4
2.3	Vakuutusten jaottelu	5
3	Lakisääteiset vakuutukset	7
3.1	Sosiaaliturva	7
3.2	Sairausvakuutus	9
3.3	Muut lakisääteiset vakuutukset	12
4	Yksityiset sairauskuluvakuutukset	16
4.1	Sairauskuluvakuutuksen korvausala	17
4.2	Sairaskuluvakuutusten sääntely	20
5	Sairauskuluvakuutusten ehtojen vertailu	22
5.1	Toimialakuvaus ja tutkimukseen valitut vakuutusyhtiöt	22
5.2	Valittujen yritysten esittely	23
5.2.1	Folksam Vahinkovakuutus Oy	23
5.2.2	Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö	23
5.2.3	Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva	24
5.3	Vakuutusehtojen vertailu	24
5.3.1	Vakuutuksen myöntämisen edellytykset ja vakuutuksen yleiset ehdot	24
5.3.2	Sairauden määritelmä ja korvattavat hoitokulut	26
5.3.3	Vakuutusehdoissa korvattavuuden ulkopuolelle rajatut kustannukset	26
5.3.4	Vertailtujen sairauskuluvakuutusten suhde sairausvakuutukseen	28
6	Pohdinta	31
6.1	Yhteenveto	31
6.2	Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti	33
6.3	Jatkotutkimukset	33
	Lähteet	35
	Liite 1. Vakuutusten jaottelu	42
	Liite 2. Vakuutusten edellytykset ja voimassaolo	43
	Liite 3. Voimassaolo poikkeusoloissa	43
	Liite 4. Sairauden määritelmä ja korvattavat hoitokulut	44
	Liite 5. Rajoitusehtoja 1	45
	Liite 6. Rajoitusehtoja 2	47

1 Johdanto

Sairastumisesta puhuttaessa useille ihmisille ensimmäisenä mieleen tuleva asia lienee tavallinen nuhakuume, eli flunssa. Tämä kaikille tuttu tauti tarttuu yleensä itsehoidolla eikä välttämättä vaadi lääkärisäkäyntiä. Lääkärin antamaa hoitoa vaativia sairauksia on kuitenkin lukemattomia ja ne vaihtelevat iän myötä. Vaikka yhteiskunta korvaa lakisääteisen sairausvakuutuksen kautta osan sairaanhoidosta aiheutuvista kustannuksista, voivat monimutkaisista tutkimuksista tai leikkaushoidosta aiheutuvat kustannukset rasittaa yksityishenkilön taloutta hyvinkin suuresti. Tätä tilannetta varten monet ottavat vapaaehtoisen sairauskuluvakuutuksen, joka korvaa sairaudesta aiheutuvia tutkimus- ja hoitokuluja.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkälaista turvaa Suomessa asuvalle henkilölle on tarjolla sairaustapauksen sattuessa. Tätä pyritään selvittämään tutustumalla lakisääteiseen sosiaaliturvaan sekä vertailemalla erilaisia vapaaehtoisia vakuutuksia, joita on mahdollista hankkia sairauden varalle. Lisäksi on tarkoitus verrata lakisääteisen ja vapaaehtoisten vakuutusten tarjoamaa turvaa toisiinsa. Tutkimusongelmat ovat seuraavat:

1. Mistä Suomen lakisääteinen sosiaaliturva muodostuu?
2. Mitä eroja on eri vakuutusyhtiöiden tarjoamien sairauskuluvakuutusten ehdoissa?
3. Miten vapaaehtoisten sairauskuluvakuutusten korvausala eroaa lakisääteisen sairauskuluvakuutuksen korvausalasta?

Taustatietona työssä esitellään riskejä ja vakuuttamista yleisesti sekä vakuutusten teoreettista jaottelua. Koska sosiaaliturvaan kuuluva sairausvakuutus on lakisääteinen vakuutus, esitellään työssä myös vapaaehtoisia sairauskuluvakuutuksia koskevaa lainsäädäntöä. Ennen varsinaisen päätutkimuskysymyksen käsittelyä esitellään tutkimuksen kohdeyritykset.

Opinnäytetyö antaa yleiskuvan sairauskuluvakuutuksista ja siitä, miten ne täydentävät yhteiskunnan tarjoamaa sosiaaliturvaa. Erityisesti tutkimuksen tulokset kertovat, onko eri vakuutusyhtiöiden tarjoamien sairauskuluvakuutusten ehtojen välillä eroja, ja jos on, niin millaisia. Tulokset saattavat auttaa sairauskuluvakuutusta hankkimassa olevaa henkilöä havaitsemaan eroja ja kiinnittämään niihin huomiota vakuutusturvan valintaprosessin yhteydessä. Näin vakuutusta ostamassa tai vakuutuksiaan kilpailuttamassa oleva henkilö voi valita vakuutusehtojen osalta itselleen parhaiten sopivan vakuutuksen.

1.1 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön tutkimus suoritettiin kvalitatiivisena tutkimuksena aiheen ja aineiston luonteen vuoksi; vakuutusehdot ja lakiteksti eivät ole soveltuvaa aineistoa kvantitatiiviseen tutkimukseen.

Työ perustuu kokonaan kirjallisiin elektronisiin lähteisiin. Tarkentavia haastatteluja ei ole käytetty, koska tarkoituksena on, että työ ilmentää sitä käsitystä, joka pelkistä vakuutusehdoista ja muista kirjallisista lähteistä syntyy. Taustoittava osio perustuu alan kirjallisuuteen, lainsäädäntöön sekä eri viranomaisten verkkosivuilla saatavana olevaan informaatioon.

Tutkimuksen tarkoituksena oli vertailla nimenomaisesti sairauskuluvakuutuksia ottamatta huomioon turvaa tapaturmien varalta. Vertailuun valikoituivat Folksamin, Turvan sekä Pohjantähden tuotteet siitä syystä, että vain nämä kyseiset yhtiöt tarjosivat sairauskuluvakuutusta itsenäisenä tuotteena ilman, että vakuutuksen myöntäminen edellytti tapaturmavakuutuksen hankkimista samasta yhtiöstä. Alun perin tarkoituksena oli valita vertailuun vain vakuutuksia, jotka on mahdollista hankkia ilman kytköstä mihinkään muuhun vakuutuksenantajan tarjoamaan vakuutukseen. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista, koska kaikki tutkitut vakuutusyhtiöt Folksamia lukuun ottamatta edellyttivät ainakin voimassa olevaa kotivakuutusta samassa yhtiössä tai sairauskuluvakuutus myönnettiin vain tapaturmavakuutuksen lisänä. Folksamin lisäksi vain Pohjantähti ja Turva tarjosivat sairauskuluvakuutusta itsenäisenä vakuutuksena ilman kytköstä tapaturmavakuutukseen, mutta molemmat edellyttivät kuitenkin kotivakuutuksen voimassaoloa. Vertailun ulkopuolelle on jätetty myös vapaaehtoiset ryhmäsairauskuluvakuutukset, jollaisen työnantaja voi ottaa työntekijöidensä sairauskuluja kattamaan. Sairauskuluvakuutusten ehtojen vertailu on suoritettu syksyllä 2015 tutkimuksen ajankohtana voimassa olevien vakuutusehtojen perusteella.

Tutkimuksen vertaileva osuus suoritettiin tutustumalla valittujen sairauskuluvakuutusten ehtoihin. Ehtovertailun ulkopuolelle jätettiin vakuutus sopimuslain säätämät yleiset vakuutusehdot, jotka koskevat kaikkia yhtiöiden tarjoamia vapaaehtoisia vakuutuksia. Sairauskuluvakuutusten ehdoista luotiin havainnollisuuden vuoksi vertailu Excel-taulukkoon. Vertailtavien vakuutusten korvausala sekä taulukoinnin avulla ilmi tulleet erot kuvataan kappaleessa 5.4. Sairauskuluvakuutusten ehtojen vertailun tuloksia myös verrataan jo aiemmin kappaleessa 3.2 esitellyn lakisääteisen sairausvakuutuksen korvausalaan.

2 Riskit ja vakuuttaminen

Tässä luvussa selvitetään mitä vakuuttaminen on ja mitä ominaisuuksia vakuutuksilla on. Ennen kuin voidaan puhua vakuutuksista, on syytä kertoa millaiset riskit uhkaavat yksityishenkilöitä ja millaisia ominaisuuksia vakuutuskelpoisilta riskeiltä vaaditaan sekä miten riskejä voidaan jaotella.

2.1 Riskeistä

Riskeillä, erityisesti vakuutusriskeillä, on tiettyjä käsitteellisiä ominaisuuksia. Näitä ovat sattumanvaraisuus, mitattavuus sekä se, että riskit noudattavat niin sanottua suurten lukujen lakia. Sattumanvaraisuus koskee jonkun vaaratapahtuman toteutumisen ajankohtaa, toteutumatta jäämistä tai vahingon määrää, esimerkiksi palaako savusauna kokonaan vai vain osittain. Koska vakuutuksilla pyritään saamaan turvaa taloudellisten menetysten varalta, käsittää riski vakuutusten yhteydessä vain rahallisesti mitattavan vahingonvaaran. Tilastollinen havainto siitä, että riskien realisoituminen noudattaa suurten lukujen lakia, eli realisoituvien riskien määrä suhteessa koko riskiryhmään kuuluvien riskiyksiköiden määrään, vaihtelee pitkän ajan keskiarvon molemmin puolin. Tämän suhteellisen luvun vaihtelu riippuu riskikannan, eli koko riskiryhmän, koosta. Vakuutustoiminnassa tätä suurten lukujen lakia hyödynnetään vakuutusmaksujen määrittämisessä ja vastuulaskelmien perusteena. (Rantala & Pentikäinen 2009, 57–58.)

Riski-sanaa käytetään vakuutuslalla monimerkityksellisesti, mutta kirjaimellisesti riski merkitsee vahingonvaaraa tai -uhkaa. Riskejä, eli uhkia, voidaan jaotella usealla eri tavalla, mutta yksi tapa on jaotella ne staattisiin ja dynaamisiin riskeihin. Staattisilla riskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka ovat yleisesti ottaen muuttumattomia, esimerkkeinä tulipalon vaara tai murtovaara. Staattiset riskit ovat yleensä vakuutuskelpoisia. Dynaamiset riskit puolestaan muuttuvat herkästi olosuhteiden ja suhdanteiden mukaan. Dynaamiset riskit, kuten menekin tai hintojen vaihtelu, eivät ole vakuutuskelpoisia. (Rantala & Pentikäinen 2009, 53–57.)

Yksityishenkilö altistuu elämänsä aikana useille erilaisille riskeille. Häneen kohdistuu omaisuusvahingon vaara, joka voi realisoitua esimerkiksi tulipalona, vesivahinkona, rikoksen uhriksi joutumisena, luonnonilmiöistä johtuvana vahinkona tai huolimattomuudesta tai varomattomuudesta aiheutuneena omaisuuden rikkoutumisena tai katoamisena. Yksityishenkilöä voi kohdata myös henkilövahinko, kuten tapaturma, sairaus, työkyvyttömyys, kuolema tai vanhuus, jolloin työkyvyn heikentyessä ansiot pienenevät tai lakkaavat kokonaan. Muita yksityishenkilöä koskevia riskejä ovat epäonnistuminen uralla tai opinnoissa,

työttömyys, vahingonkorvausvelvollisuus toiselle, huoltovelvollisuus vanhemmista ja jälkeläisistä, avioero, takauksien realisoituminen, inflaatio ja lainakorkojen nousu. (Rantala & Pentikäinen 2009, 54.)

Kun on kyse henkilövakuuttamisesta, voidaan riski määritellä vakuutetun tahtomatta sattuvaksi, epämieluisaksi ja taloudellisia rasitteita tai ongelmia aiheuttavaksi henkilöön kohdistuvaksi olosuhdemuutokseksi tai fyysiseksi tapahtumaksi. Henkilöriskeille on ominaista niiden erilainen todennäköisyys ja vakavuus sekä niiden osittain voimakas riippuvuussuhde henkilön elämänvaiheesta. Ne voidaan myös jakaa ennalta-arvaamattomiin ja ei-toivottuihin sekä väistämättömiin ja elämänselviin luonnollisesti liittyviin. Varauduttaessa henkilöriskejä vastaan, haetaan taloudellista turvaa tilanteissa, joissa henkilö kuolee, sairastuu, tulee työkyvyttömäksi, joutuu työttömäksi tai jää eläkkeelle. Näitä riskejä kutsutaan myös sosiaalisiksi riskeiksi. (Jokela, Lammi, Lohi & Silvola 2013, 51–53.)

2.2 Mikä vakuutus on?

Vakuuttaminen perustuu riskin jakamiseen. Realisoituneesta riskistä johtuvat taloudelliset seuraamukset, jotka olisivat yksittäiselle henkilölle tai yhteisölle ylivoimaiset kantaa, pienenevät siedettävälle tasolle, kun ne tasataan suurelle joukolle. Satunnaisesti tapahtuvasta vahingosta aiheutuvat kustannukset jakautuvat vakuutusmaksuina pitkälle aikavälille, eivätkä aiheuta yksittäistä kustannuspiikkiä. Vakuutuslaitokset toimivat välikätenä tässä riskin jakamisessa solmimalla vakuutussopimuksia riskeiltä suojautumista hakevan joukon kanssa. Korvauksensaantioikeuden vastikkeena vakuutuksenottajat maksavat vakuutusmaksun vakuutuksenantajalle, eli vakuutuslaitokselle. (Rantala & Pentikäinen 2009, 60–61.)

Vakuutuksilla on tiettyjä erityisiä ominaisuuksia. Riskin realisoitumiselta edellytetään satumanvaraisuutta, eli riskin toteutumista ei voida tietää ennalta, esimerkiksi sattuko savusaunalle tulipalo juhannuksena. Vakuutukselta edellytetään myös, että se voi koskea vain ennalta sovittua korvausta taloudellisesta vahingosta. Lisäksi vakuutusmaksun ja riskin on vastattava toisiaan. Vakuutuksen on myös tasattava riskiä suuren joukon kesken. Kahden tahon tekemä sopimus, jossa toinen lupaa korvata toiselle mahdollisesti aiheutuvat vahingot, ei vielä ole vakuutus. Lisäksi vakuutuksenantajan on oltava vakuutuksenottajasta erillinen subjekti. (Rantala & Pentikäinen 2009, 62–65.)

Kuten aiemmin mainittiin, kaikki riskit eivät ole vakuutuskelpoisia, vaan vakuutuskelpoisuudelle on tiettyjä edellytyksiä. Kaikkien edellytysten ei kuitenkaan tarvitse toteutua kirjaimellisesti. Jotta riski olisi vakuutuskelpoinen, sen toteutumisen on oltava riittävän tar-

kasti ennustettavissa, jotta vakuutusmaksu voitaisiin määritellä riskiä vastaavaksi. Vahingon riskin on oltava riippumaton vakuutuksen edunsaajasta. Tästä hyvänä esimerkkinä käy liikeriskin vakuutuskelvottomuus; yritys ei voi saada huonosti harjoittamastaan liiketoiminnasta aiheutuneista tappioista vakuutuskorvauksia. Riskin vakuutuskelpoisuus edellyttää riskiltä ajallista stabiliteettia, toisin sanoen riskin todennäköisyys ei saa ajan kuluessa muuttua ennalta arvaamattomasti. Stabiliteetti on edellytyksenä vakuutusmaksun laskemiselle. Riskin pitää lisäksi olla, ollakseen vakuutuskelpoinen, tarpeeksi harvinainen. Vakuutustapahtuman sattumisen todennäköisyyden ollessa liian korkea, muodostuu laskennallinen vakuutusmaksu lähes vakuutuskorvauksen suuruiseksi, eikä riskin vakuuttaminen enää ole mielekästä. (Rantala & Pentikäinen 2009, 67–69.)

2.3 Vakuutusten jaottelu

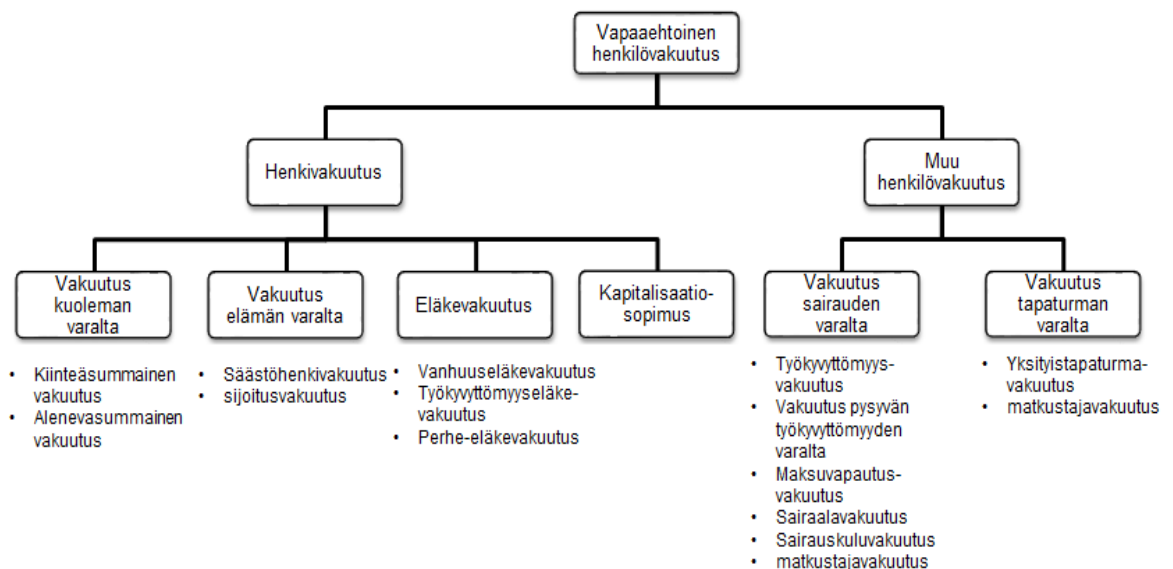
Vakuutukset jaetaan perinteisesti sosiaalivakuutuksiin ja yksityisvakuutuksiin. Näiden välinen raja on kuitenkin tietyiltä osin häilyvä, koska ne saattavat kattaa osin samoja riskejä. Rajanveto-ongelma syntyy henkilövakuutusten kohdalla, jotka voidaan lukea yksityisvakuutuksiin silloin, kun ne ovat yksilöllisiä ja sosiaalivakuutuksiin silloin, kun ne ovat työsuhteisiin liittyviä. Sosiaalivakuutukset perustuvat lainsäädäntöön tai ovat vähintäänkin lainsäädännön ohjaamia ja niitä on edistetty julkisen vallan toimenpitein, kun taas yksityisvakuutukset perustuvat vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan väliseen vakuutus sopimukseen, joiden sisältö on lainsäädännössä kontrolloitu vain yleisellä tasolla. (Rantala & Pentikäinen 2009, 70–72.)

Sosiaalivakuutuksilla varaudutaan yksityistä henkilöä uhkaavien sosiaalisten riskien, kuten vanhuus, sairaus ja siitä johtuva työkyvyttömyys, työttömyys ja kuolema, varalle. Niiden tarkoituksena on taata toimeentulo ja sairauksista koituvien kulujen korvaaminen sosiaalisen riskin realisoituessa. Sosiaalivakuutukset ovat julkisen vallan toimenpitein järjestettyjä, joko lainsäädännön avulla tai muilla toimilla. Osa sosiaalivakuutuksista on pakollisia ja tällöin lainsäädännöllä määrätään, keihin niitä sovelletaan. Lisäksi on mahdollista laajentaa omaa toimeentuloturvaansa vapaaehtoisilla vakuutuksilla. On myös eräänlaisia ”puolipakollisia” välimuotoja, kuten työsuhteisiin liittyvät sairausvakuutukset, joiden järjestäminen riippuu työnantajasta, mutta joiden piiriin kuuluminen voidaan määrätä pakolliseksi kaikille työnantajan palveluksessa oleville. (Rantala & Pentikäinen 2009, 71–72.)

Yksityisvakuutuksiin lasketaan Suomessa kuuluvaksi henkilövakuutukset sekä vahinkovakuutukset. Henkilövakuutuksen kohteena on luonnollinen henkilö ja sen piiriin kuuluvat henkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen lisäksi myös muut henkilövakuutukset, kuten tapaturmavakuutus, sairausvakuutus sekä työttömyysvakuutus. Vahinkovakuutukset otetaan

puolestaan esinevahingon, korvausvelvollisuuden tai muun varallisuusvahingon varalle. Esimerkkejä vahinkovakuutuksista ovat mm. palo-, murto- ja vastuuvakuutus. Määrittelyssä henkilö- ja vahinkovakuutusten välillä ongelmia aiheuttaa se, että laajassa merkityksessä henkivakuutuksen osaksi käsitettävät, usein sen liitännäisenä olevat sairaus- ja tapaturmavakuutukset, sisältävät vahinkovakuutuksen piirteitä (kts. Liite 1). Toisin sanoen niistä korvataan vahinkoperusteisesti, esimerkiksi toteutuneet sairaanhoitokulut, kun taas henkivakuutuksista korvataan ennalta sovittu summa. Suomessa tarjolla olevia eri vapaaehtoisia henkilövakuutuksia on eritelty kuviossa 1. (Rantala & Pentikäinen 2009, 77–79.) Kuviossa henkivakuutusten alla oleva kapitalisaatiosopimus eroaa muista vakuutuksista siten, että siinä ei ole laisinkaan vakuutettua eikä se sisällä riskiosaa, vaan se on yksi vakuutussäästämistuote. Kapitalisaatiosopimuksen tuotto määräytyy samalla tavalla kuin elämänvaravakuutusten, eli joko sijoitussidonnaisesti, laskuperustekorkoisesti tai näiden yhdistelmänä. (Kontkanen 2011, 142–143.)

Kuvio 1. Vapaaehtoisen henkilövakuutuksen eri lajeja Suomessa (Jokela ym. 2013, 20)

3 Lakisääteiset vakuutukset

Oikeus julkisen vallan tuottamiin sosiaalivakuutuksiin on osa hyvinvointivaltion perustaa ja oikeus sosiaaliturvaan onkin kirjattu Suomen perustuslakiin (731/1999). PeL 19.2 :n mukaan jokaiselle taataan oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

3.1 Sosiaaliturva

Suomalainen sosiaaliturva muodostuu sekä palveluista että etuuksista, ja näiden tarkoituksena on turvata ihmisten riittävä toimeentulo kaikissa elämäntilanteissa. Vähimmäistason toimeentuloturvan piiriin kuulutaan asumisperusteella. Tähän perusturvaan ovat tietyin edellytyksin oikeutettuja kaikki Suomessa asuvat henkilöt. Perusturvaa korkeamman tason toimeentuloturvan piiriin kuuluvat etuudet ovat puolestaan ansiosidonnaisia, eli niiden suuruus perustuu työskentelystä saatuihin ansioihin. Vähimmäistason toimeentuloturvaa täydentävät vielä tuet ja avustukset, joita voidaan maksaa eri syistä. Viimesijaisena turvana on kunnan maksama toimeentulotuki. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014a.)

Perusturvaan kuuluvia, Suomessa asumiseen perustuvia, etuuksia ovat kansan- ja takuueläke, työttömän peruspäiväraha ja työmarkkinatuki sekä vähimmäismääräisinä etuuksina sairauspäivärahat ja muut sairausvakuutuskorvaukset sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat. Ansiosidonnaisia etuuksia ovat työeläkkeet, korvaukset työtapaturmasta ja/tai ammattitaudista sekä ansiosidonnaiset sairauspäivärahat ja kuntoutusrahat, ansiosidonnaiset äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat sekä ansiosidonnainen työttömyysturva. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014a.) Seuraavaksi selostetaan lyhyesti perusturvaan kuuluvia etuuksia. Sairausvakuutuskorvauksia ja sairauspäivärahoja käsitellään luvussa 3.2.

Kansaneläkkeellä on tarkoitus turvata sellaisen henkilön toimeentulo, joka ei saa työeläkettä tai jonka työeläke jää pieneksi. Edellytyksenä on kuuluminen Suomen sosiaaliturvan piiriin. Kansaneläkkeen määrä riippuu ansaitusta työeläkkeestä ja muista maksetuista eläkkeistä, ikävuosien 16 ja 65 välillä Suomessa asutusta ajasta sekä

eläkettä hakevan perhesuhteista. Kansaneläkejärjestelmän mukaan maksetaan 65 vuotta täyttäneille vanhuuseläkettä, 63-64-vuotiaille tai ennen vuotta 1952 syntyneille 62-63-vuotiaille varhennettua vanhuuseläkettä, 16-64-vuotiaille työkyvyttömyyseläkettä sekä perhe-eläkettä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014b.) Perhe-eläke voi perustua joko kansaneläke- tai työeläkejärjestelmään. Sen tarkoituksena on turvata puolison ja lasten toimeentulo kuolemantapauksen kohdatessa perhettä. Työeläkejärjestelmän mukaan maksettava perhe-eläke korvaa huoltajan kuolemasta aiheutuvaa ansiotulon menetystä, kun taas kansaneläkejärjestelmän mukainen turvaa vähimmäistoimeentulon leskelle ja lapsille. Perhe-eläkkeeseen ovat oikeutettuja vainajan leski (leskeneläke), alle 18-vuotiaat lapset (lapseneläke) ja alle 22-vuotiaat opiskelevat lapset (koululaiseläke). (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014c.) Lainsäädännön määrittämä vähimmäiseläke, takuueläke, maksetaan henkilöille, joiden muista eläkkeistä koostuva eläke jää pienemmäksi kuin takuueläkkeen täysi määrä. Takuueläkkeestä vähennetään kaikki muut koti- ja ulkomaiset eläketulot bruttomääräisinä. Täysi takuueläke on vuonna 2014 743,38 euroa kuukaudessa, mutta vanhuuseläkkeen varhentaminen pienentää tai voi estää sen saamisen. (Kela 2014a).

Työttömien työnhakijoiden perustoimeentulo turvataan työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen avulla. Kelan maksamaan peruspäivärahaan ovat oikeutettuja Suomessa asuvat 17-64-vuotiaat työkykyiset ja työmarkkinoiden käytössä olevat työttömät, jotka ovat ilmoittautuneet koko-aikatyötä hakeviksi työttömiksi työnhakijoiksi työ- ja elinkeinotoimistoon sekä täyttävät työssäoloehdon, eli ovat olleet työssä 26 viikkoa edellisen 28 kuukauden aikana. Työttömyyspäivärahaa maksetaan enintään 500 työttömyyspäivältä, mutta ikääntyneille voidaan myöntää tietyin edellytyksin lisäpäiviä. Työttömyyspäivärahan enimmäisajan jälkeen, tai jos työnhakija ei täytä työssäoloehto- ta, voidaan tälle maksaa työmarkkinatukea. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014d.) Työmarkkinatuen kestoa ei ole rajoitettu, mutta se on tarveharkintainen (Kela 2014b). Työttömyysturvalain (1290/2002) 7:4.1 :n mukaan täysimääräisen työmarkkinatuki on peruspäivärahan suuruinen, tällä hetkellä ilman korotuksia 32,66 euroa päivässä (Kela 2014c).

Lapsiperheiden toimeentuloa julkinen valta tukee monin eri tavoin. Jo ennen lapsen syntymää Suomessa asuva nainen saa äitiysavustusta, valintansa mukaan joko äitiyspakkauksena tai rahana (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014e). Äitiysavustuksen rahallinen veroton kertasuoritus on 140 euroa (Kela 2013a). Äidillä on oikeus 105 arkipäivän mittaiseen äitiysvapaaseen, kunnes lapsi on noin kolmen kuukauden ikäinen.

Tältä ajalta äiti on oikeutettu äitiysrahaan. Tietyissä tapauksissa äiti voi saada myös erityisäitiysrahaa, jos hän joutuu raskauden aikana olemaan poissa työstä ennen varsinaisen äitiysvapaan alkua työn vaarallisuuden vuoksi (Kela 2013b).

Vanhempainvapaata voi pitää joko lapsen isä tai äiti, tai se voidaan jakaa näiden kesken. Vanhempainvapaa on pituudeltaan 158 arkipäivää ja se on pidettävä lapsen ollessa 3-9-kuukauden ikäinen. Tältä ajalta maksetaan vanhempainrahaa. Vanhempainvapaata pidennetään, mikäli lapsia syntyy kerralla useampia. Isällä on oikeus pitää isyysvapaata yhteensä 54 arkipäivää, josta 18 arkipäivää voidaan pitää yhtäaikaaisesti äidin kanssa. Tältä ajalta isällä on oikeus isyysrahaan. Äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan on oikeus vanhemmilla, jotka ovat välittömästi ennen laskettua synnytysaikaa olleet sairausvakuutettuina Suomessa, EU- tai ETA-maassa vähintään 180 päivää. Edellä mainittujen vanhempainpäivärahojen suuruus lasketaan samalla tavalla ja ne maksetaan joko työtulojen mukaan määräytyvinä päivärahoina, tai vähimmäispäivärahana. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014e.) Vähimmäispäivärahan suuruus on 23,92 euroa arkipäivältä (Kela 2014d). Lisäksi valtio maksaa alle 17-vuotiaista lapsista lapsilisää, joka on 104,19 euroa kuukaudessa ensimmäisestä lapsilisään oikeutetusta lapsesta. Lapsilisän määrä kasvaa lapsiluvun mukaan aina viidenteen lapsilisään oikeutettuun lapseen saakka, jolloin lisä on 189,63 euroa kuukaudessa. (Kela 2014e).

3.2 Sairausvakuutus

Lähes kaikki Suomessa vakituisesti asuvat ihmiset ovat sairausvakuutuslain (1224/2004) perusteella oikeutettuja saamaan korvauksia sairastamisesta ja kuntoutuksesta aiheutuvista kustannuksista sekä ansionmenetyksistä. Vakituiseksi asumiseksi katsotaan henkilön varsinainen asunnon sijaitseminen Suomessa. Tämän lisäksi edellytetään pääasiallista oleskelua Suomessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014f.)

Sairausvakuutuslain piirissä eivät lain 1:2.4 :n mukaan kuitenkaan ole mm. vieraan valtion diplomaattiset edustajat. Sairausvakuutuslain mukaisten korvausten saanti edellyttää hoidon tarpeellisuutta ja johtumista sairaudesta, raskaudesta tai synnytyksestä (Kela 2014f).

Ulkomailla annetusta hoidosta säädetään sairausvakuutuslain 1:6 :ssä. Sen mukaan korvauksia maksetaan todellisista aiheutuneista kustannuksista sellaisissa maissa annetusta hoidosta, jotka eivät ole Euroopan unionin jäseniä tai eivät sovelle sen lainsäädäntöä, eikä vakuutettu ole oikeutettu sairaanhoitoon tai korvaukseen

sairaanhoidon kustannuksista samojen ehtojen mukaisesti kuin kyseisessä maassa vakuutetut henkilöt.

Sairausvakuutuslain mukaan korvattavat lääkärin palkkiot sekä tutkimus ja hoito korvataan Kelan vahvistamien taksojen mukaan. Korvaus on aina enintään Kelan hallituksen sosiaali- ja terveysministeriön säätämien perusteiden mukaan vahvistaman korvaustaksan suuruinen, joten palkkion ja/tai hoidon kustannusten ollessa korvaustaksaa suurempia, joutuu asiakas maksamaan erotuksen itse. Maksun ollessa vahvistettua korvaustaksaa pienempi, sairausvakuutuslain mukainen korvaus lasketaan potilaalta peritystä määrästä. Laskuperusteina käytetään mm. erilaisia prosentuaalisia korvauksia sekä kiinteitä omavastuuosuuksia. Sairausvakuutuslain mukaiset korvaukset koskevat vain yksityiseltä palveluntarjoajalta hankittua hoitoa, julkisesta sairaanhoidosta ei makseta korvauksia. (Rantala & Pentikäinen 2009, 336–337.)

Sairausvakuutuslain mukaisesti korvataan yksityislääkärin palkkioita vahvistetun korvaustaksan mukaisesti. Korvausten piiriin kuuluvat myös osa yksityislääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidosta. Jos lääkäri on määrännyt sarjan hoitoja, on korvausten alainen maksimi 15 hoitokertaa. Korvattavia hoitoja ja tutkimuksia yksityislääkäriltä saadun lähetteen perusteella (Kela 2012a) ovat

- laboratoriotutkimukset
- radiologiset tutkimukset
- psykologiset tutkimukset
- sairaanhoitotoimenpiteet
- säde- ja sytostaattihoidot
- patologian alaan kuuluvat tutkimukset
- fysioterapia.

Yksityisten hammaslääkäripalkkioiden lisäksi korvataan suun ja hampaiden hoidon aiheuttamia kustannuksia, mukaan lukien laboratorio- ja röntgentutkimukset sekä yksityishammaslääkärin määräämät suuhygienistin suorittamat tutkimukset ja antamat hoidot. Hammashoidon korvausmäärät perustuvat vahvistettuihin korvaustaksoihin. (Kela 2012b.) Valtion vuoden 2015 talousarvioesityksessä haluttiin muuttaa hammashoidon korvattavuutta siten, että potilaalla olisi oikeus Kela-korvaukseen hampaiden

tarkastuksesta vain joka toinen vuosi nykyisen vuosittaisen tarkastuksen sijasta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014g). Muutos astui voimaan 1.1.2015. Korvausta voidaan maksaa kerran kalenterivuodessa, mikäli potilaan terveydentila niin edellyttää. Vuosittaisen korvauksen maksaminen edellyttää hammaslääkärin laatiman lausunnon tihentyneestä tutkimuksen tarpeesta toimittamista Kelalle. (Kela 2015.)

Sairauden hoitoon lääkemääräyksellä määrätyistä tarpeellisista lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista saa korvauksia sairausvakuutuslain perusteella. Korvattavuuden edellytyksenä on, että Lääkkeiden hintalautakunta on hyväksynyt lääkkeen korvausten piiriin. Lääkekorvaukset jakaantuvat kolmeen korvausluokkaan. Lääkkeen hinnasta tai viitehinnasta korvataan 35 % tai 65 %. Joissakin tapauksissa korvataan 100 % lääkkeen hinnasta tai viitehinnasta 3,00 euron lääkekohtaisen omavastuun ylittävältä osalta. Niin kutsuttu lääkekatto, eli vuotuisen omavastuuosuuden maksimi, on 610,00 euroa vuonna 2014. Tämän ylittävältä osalta Kela korvaa lisäkorvauksena 100 % 1,50 euron omavastuun ylittävältä osalta. Lääkekorvaukset ja lisäkorvaukset saadaan Kela-kortti esittämällä suoraan apteekista. (Kela 2012c; Kela 2014g; Kela 2014h.)

Työkyvyttömyyden ajalta sairausvakuutuksesta korvataan ansionmenetystä 16-67-vuotiaalle sairauspäivärahana silloin, kun tämä ei kykene tekemään töitä. Edellytyksenä on, että sairauspäivärahan hakija täyttää niin sanotun työssäoloehdon, eli on työkyvyttömyyttä edeltävien kolmen kuukauden aikana esimerkiksi ollut ansiotyössä, toiminut yrittäjänä, opiskellut päätoimisesti tai ollut työttömänä työnhakijana. Sairauspäivärahaa maksetaan enintään 300 arkipäivältä ja vasta omavastuuajan jälkeen. Omavastuu aika on sairastumispäivä ja yhdeksän arkipäivää. Jos työkyvytön kykenee työskentelemään osa-aikaisesti, voi hän saada osasairauspäivärahaa. Sairauspäivärahat määräytyvät joko verotuksessa vahvistettujen työtulojen tai saatujen muiden etuuksien perusteella. Jos työkyvyttömyys jatkuu vielä 300 päivän jälkeen, päättyy sairauspäivärahan maksaminen ja työkyvytön voi saada työkyvyttömyyseläkettä. (Rantala & Pentikäinen 2009, 338–339; Kela 2014i.) Työelämäänsä pääsyä, palaamista ja siellä pysymistä Kela tukee kuntoutusrahalla, joka turvaa toimeentulon kuntoutukseen osallistumisen ajalta. Kuntoutuksen ajalta on mahdollista saada myös ylläpitokorvausta sekä harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. (Kela 2013c.) Kuntoutusrahaa ei makseta sairausvakuutuslain perusteella, mutta siihen ovat oikeutettuja sairausvakuutuslain mukaisesti vakuutetut (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista 566/2005, 2.1 §).

Sairausvakuutuksen perusteella maksettavia matkakorvauksia voi saada yksisuuntaisen matkan kustannusten ylittäessä omavastuun. Omavastuu, jonka ylittävältä osalta korvauksia maksetaan, on 14,25 euroa vuonna 2014. Kalenterivuodelta laskettavan matkakaton, 242,25 euroa, ylittävältä osalta tarpeelliset matkakustannukset korvataan täysimääräisenä. Matkakorvauksia maksetaan niin yksityiseen kuin julkiseenkin sairaanhoitoon, raskauteen ja synnytykseen liittyvistä matkoista silloin, kun annettu hoito tai tutkimus kuuluu sairautuvuudesta korvattaviin toimenpiteisiin. Matkat Kelan järjestämään kuntoutukseen kuuluvat myös korvattavien matkojen piiriin. Matkakorvaukset määritellään yleisesti halvimman matkustustavan mukaan, toisin sanoen julkisen liikenteen taksojen mukaan. Taksimatkat korvataan, mikäli taksin käyttö on terveydentilan tai liikenneolosuhteiden takia tarpeellista. Sairausvakuutuksesta korvataan matkakuluja myös välttämättömän saattajan osalta, sekä terveydenhuollon ammattihenkilön lääkärin määräyksestä suorittaman kotikäynnin aiheuttamat kustannukset. Jos matkalla joutuu yöpymään, on mahdollista saada yöpymisrahaa. (Kela 2014j; Kela 2014k.)

3.3 Muut lakisääteiset vakuutukset

Toimeentuloon ja terveydenhuollosta aiheutuviin kustannuksiin liittyvistä turvista ja vakuutuksista on sairausvakuutuksen lisäksi esiteltävä vielä tapaturmavakuutuslain (608/1948), potilasvahinkolain (585/1986), liikennevakuutuslain (279/1959) sekä lain urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (276/2009) suomat turvat.

Tapaturmavakuutuslain mukaan maksetaan korvauksia työtapaturmista ja ammattitauodeista aiheutuneista kustannuksista. Lain mukaan jokainen työnantaja on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä, joten etuuksiin ovat oikeutettuja pienin poikkeuksin kaikki työ- ja virkasuhteessa olevat henkilöt. Maatalousyrittäjät ja apurahansaajat on vakuutettu vastaavin ehdoin maatalousyrittäjien eläkevakuutukseen sisältyvällä MATA-työtapaturmavakuutuksella. Yrittäjät ja vakuuttamattomat maatalousyrittäjät voivat ottaa vapaaehtoisena tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen. Tapaturmavakuutuslain mukaan korvataan muun muassa työtapaturmasta ja ammattitaudista johtuvia hoito- ja tutkimuskuluja, lääkekuluja, eräitä työtapaturman yhteydessä sattuneita esinevahinkoja (esim. silmälasit) ja kodinhoidon lisäkustannuksia. Ansionmenetystä korvataan päivärahaa ja yli vuoden kestävässä työkyvyttömyydessä tapaturmaeläkkeellä, mutta ne voivat olla myös osakorvauksia osittaisen työkyvyttömyyden tapauksessa. Ansionmenetyksiä korvataan myös fysikaalisen hoidon

osalta. Pysyvästä vammasta voidaan maksaa haittarahaa ja kuolemantapauksessa vainajan perheelle hautajaisavustusta sekä perhe-eläkettä. Tapaturmavakuutuslain perusteella korvataan myös kuntoutusta silloin, kun työtapaturma tai ammattitauti johtaa vakuutetun ansaintamahdollisuuksien tai työ- ja toimintakyvyn alenemiseen. Kuntoutukseen sisältyvään uudelleen koulutukseen pääseminen ei edellytä muiden korvausten saamista tai poissaoloa töistä ammattitaudin takia. Työtapaturmat ja ammattitaudit korvataan ensisijaisesti tapaturmavakuutuslain perusteella, ja vasta toissijaisesti sairausvakuutuksen, työeläkejärjestelmän tai muun järjestelmän perusteella. (Jokela ym. 2013, 72; Rantala & Pentikäinen 2009, 352–356; Sosiaali- ja terveysministeriö 2014h.)

Potilasvahinkolain mukainen potilasvakuutus on säädetty pakolliseksi kaikille terveyden- ja sairaanhoitoa harjoittaville laitoksille sekä henkilöille, mukaan lukien kuntoutusta ja fysikaalista hoitoa tarjoavat tahot. Hoito on voitu antaa myös laitoksen ulkopuolella. Vakuutuksesta korvataan vain henkilövahinko, eli ohimenevä tai pysyvä potilaan fyysisen tai psyykkisen terveydentilan heikkeneminen, joka johtuu lääketieteellisestä tutkimus-, hoito- tai muusta vastaavasta toimenpiteestä (myöhemmin tässä luvussa *hoito*). Korvauksen saamisen edellytyksenä on, että hoito on annettu Suomessa. (Potilasvahinkokeskus 2012; Sosiaali- ja terveysministeriö 2014i) Korvattavat vahingot on jaettu seitsemään ryhmään, jotka (Rantala & Pentikäinen 2009, 380–382) ovat:

- Hoitovahinko, kun henkilövahinko on aiheutunut potilaan hoidosta tai sen laiminlyönnistä.
- Infektiovahinko, kun erilaisten mikrobien aiheuttama infektio on alkanut hoidon aikana, eikä potilaan tarvitse sietää infektion seurauksia.
- Tapaturmavahinko, kun hoidon tai sairaankuljetuksen yhteydessä on aiheutunut tapaturmainen loukkaantuminen.
- Laitovahinko, kun potilaan hoidossa käytetyn, ei potilaalle pysyvästi tarkoitetun, sairaanhoitolaitteen tai -välineen vika on aiheuttanut henkilövahingon.
- Palovahinko, kun potilaalle on aiheutunut äkillistä vahinkoa hoitohuoneiston tai -laitteiston palosta tai muusta vastaavasta vahingosta.
- Lääkkeen toimittamisvahinko, kun henkilövahinko on aiheutunut lääkejakelua koskevien säännösten tai reseptin vastaisesta lääkkeen toimittamisesta apteekista potilaalle.
- Kohtuuton vahinko, kun hoidosta on aiheutunut potilaan terveydentila ja hoidettava sairaus tai vamma huomioon ottaen kohtuuton vahinko, eli pysyvä vaikea sairaus, vamma tai kuolema.

Potilasvakuutus korvaa ylimääräisiä tarpeellisia kustannuksia ja muita menetyksiä, jotka johtuvat potilasvahingosta. Vakuutus ei korvaa asianmukaisesti suoritettuihin hoitotoimenpiteisiin sisältyvien riskien aiheuttamia haittoja eikä toivotun tuloksen saavuttamatta jäämistä asianmukaisesta hoidosta huolimatta. Julkinen terveydenhuolto voi ottaa potilasvakuutuksen joko Potilasvakuutuskeskukselta tai vakuutusyhtiöltä, mutta yritykset ja itsenäiset ammatinharjoittajat vain vakuutusyhtiöltä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014i.)

Liikennevakuutus on pakollinen moottoriajoneuvoille, jotka ovat liikenteessä. Liikenteeksi käsitetään liikennevakuutuslaissa myös muu kuin yleisellä tiellä tapahtuva ajoneuvon käyttö, esimerkiksi piholla tai maastossa ajaminen. Vakuutuksesta korvataan liikennevahinko, eli ajoneuvon käyttämisestä liikenteessä aiheutuneet henkilö- ja omaisuusvahingot, ei kuitenkaan vahinkoon syyllisen henkilön ajoneuvon vaurioita. Tässä työssä keskitytään henkilövahinkojen korvaamiseen. Liikennevakuutuksessa sovelletaan ankaran eli objektiivisen vastuun periaatetta, jossa vahingot korvataan tuottamuksesta riippumatta. Poikkeuksena ankaran vastuun pääsääntöön liikennevahinkotilanteessa korvaukset maksetaan vahinkoon syyllisen osapuolen ajoneuvon vakuutuksesta. Liikennevakuutuksessa noudatetaan täyden korvauksen periaatetta, eikä henkilövahingoista maksettaville korvauksille näin ole ylärajaa. (Rantala & Pentikäinen 2009, 366–370.) Liikennevakuutuksesta korvataan henkilövahinkojen (Liikennevakuutuskeskus 2014; Rantala & Pentikäinen 2009, 370–372) osalta

- sairaanhoitokustannukset matkakuluineen
- ansiomenetykset ja ansioiden myöhentyminen
- kipu ja särky sekä muu tilapäinen haitta
- pysyvä haitta ja pysyvä kosmeettinen haitta
- kuntoutus
- työkyvyttömyyseläke
- hoitotuki sekä vammautuneelle että tämän läheiselle
- perhe-eläke sekä hautauskulut.

Urheilijoiden sosiaali- ja eläketurva on toteutettu erityisjärjestelyin lailla urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta. Lain mukaan joukkueurheilusta pääasiallisen toimeentulonsa saavat kuuluvat 43. ikävuoteensa saakka pakollisen eläke- ja tapaturmavakuutuksen piiriin heidän veronalaisten vuosiansioidensa ylittäessä 10 870 euroa (vuonna 2014,

summa tarkistetaan vuosittain). Vakuutuksen on veloitettu ottamaan ja maksamaan se urheiluseura tai muu vastaavaa toimintaa harjoittava yhteisö, jonka kanssa urheilijalla on pelaajasopimus. Yksilölajien urheilijat ovat oikeutettuja ottamaan samaan turvaan oikeutettavan vapaaehtoisen vakuutuksen, mikäli heidän tulonsa ylittävät edellä mainitun rajan. Vakuutuksesta maksetaan lain 3.1 § mukaan korvausta muun muassa kuntoutuskustannuksista, tapaturmaeläkettä, perhe-eläkettä, haittarahaa ja korvausta sairaanhoidon kustannuksista. Urheilijaturva sisältää myös vanhuuseläkkeen. (Pohjola 2014; Sosiaali- ja terveysministeriö 2014j.)

4 Yksityiset sairauskuluvakuutukset

Yksityiset sairauskuluvakuutukset täydentävät lakisääteistä sosiaaliturvaa ja niiden avulla hankitaan taloudellista turvaa sairaudesta tai vammasta aiheutuvia tutkimus- ja hoitokustannuksia varten. Suomessa sairauskuluvakuutukset mahdollistavat nopean pääsyn erikoislääkärille sekä usein kalliiseen yksityiseen sairaan- ja sairaalahoitoon. Sairauskuluvakuutus voidaan ottaa itsenäisesti, liittää muuhun vakuutukseen tai sellainen voi sisältyä muihin vakuutuksiin. Niitä voidaan liittää esimerkiksi yksityisiin henki- ja tapaturmavakuutuksiin tai sellainen voi sisältyä matkavakuutukseen. Eri vakuutusyhtiöt käyttävät sairauskuluvakuutuksista erilaisia tuotenimiä. Tässä työssä kaikista käytetään nimeä sairauskuluvakuutus. (Jokela ym. 2013, 163–164; Rantala & Pentikäinen 2009, 404, 423.)

Jokelan ym (2013, 164) mukaan sosiaalivakuutukseen perustuva sairaanhoito on Suomessa erinomaisesti järjestetty, eikä perussairaanhoidon järjestämistä pyritä varmistamaan sairauskuluvakuutuksella. Kansalaisten luotto lakisääteisen sosiaaliturvan riittävyyteen taloudellisen hyvinvoinnin turvaajana sairaanhoidon osalta ei kuitenkaan vaikuta kovinkaan vahvalta – vuoden 2013 lopussa Suomessa oli voimassa 972 810 sairauskuluvakuutusta, joista lähes puolet (45 %) oli lasten vakuutuksia (Taulukko 1). Finanssialan Keskusliiton teettämän Vakuutustutkimus 2014:n vastaajista 21 % uskoi paljon tai melko paljon sosiaaliturvan riittävyyteen pitkäaikaisen sairauden kohdalla ja 17 % tapaturman kohdalla. Vastanneista 80 % oli täysin tai osittain samaa mieltä väittämästä vapaaehtoiset vakuutukset ovat välttämättömiä lakisääteisen sosiaaliturvan täydentämiseksi. Tutkimuksen vastaajista 26 %:lla oli itsellään tai alaikäisellä lapsellaan vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus. Vastaajista 16 %:lla oli itselle otettu, 12 %:lla lapsille otettu ja 3 %:lla työnantajan ottama vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus. (Finanssialan Keskusliitto 2014a, 10–14, 22.)

Taulukko 1. Sairauskuluvakuutettujen lukumäärä (Finanssialan Keskusliitto 2014b)

Vakuutettujen lukumäärä 31.12.2013		
Lasten vakuutukset	438 421	45,07 %
Aikuisten vakuutukset/ vakuutuksenottajana yksityishenkilö	363 382	37,35 %
Aikuisten vakuutukset/ vakuutuksenottajana yritys	171 007	17,58 %
Yhteensä	972 810	100 %

Lokakuun 2013 ja tammikuun 2014 välisenä aikana Valtonen, Kempers & Karttunen (2014, 7) selvittivät vakuutusten hankkimisen sosio-demografiaa, kansalaisten motivaatiota, käyttäytymistä ja vakuutusten vaikutusta terveyspalvelujen käyttöön Suomessa. Vas-

tanneista 21,9 %:lla oli yksityinen sairauskuluvakuutus ja se oli 75,0 %:lla vakuutetun itse hankkima. Tärkeimpiä syitä vakuutetuilla aikuisilla vapaaehtoisin sairauskuluvakuutuksen ottoon olivat nopea hoitoon pääsy (19,0 %), yksityisten terveydenhuoltopalvelujen parempi laatu (15,6 %) ja halu valinnanvapauteen (15,5 %). (Valtonen ym 2014, 23, 41.)

Markkinoilla on erilaisia sairauskuluvakuutuksia. Aikuisten yksilöllisten sairauskuluvakuutusten, joihin tässä työssä keskitytään, lisäksi on tarjolla lapsille tarkoitettuja vakuutuksia, ryhmäsairauskuluvakuutuksia ja erityistyyppisiä vakuutuksia. Lasten tai nuorten sairauskuluvakuutukset olivat suuressa suosiossa 1980-luvulla, mutta yksityisen sairaanhoitopalveluiden ja uusien kalliiden tutkimus- ja hoitotoimenpiteiden kehitys sekä vakuutusten käyttämisen helpottuminen kasvattivat vakuutusmaksuja ja johtivat siten vakuutuskannan supistumiseen. Lastenvakuutusten määrä on nykyisin uudelleen kasvussa edullisempien, mutta rajoitetumpien vakuutustuotteiden tultua markkinoille. Yritykset ottavat sairauskuluvakuutuksia ryhmävakuutuksina. Tällöin koko henkilöstö on vakuutettava samoin ehdoin, jotta työntekijöille ei muodostuisi verotettavaa etua. Tällainen ryhmävakuutus voi olla kytköksissä työterveydenhuollon tai lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen järjestämiseen. Erityistyyppisiä vakuutuksia ovat niin kutsutut dread disease -vakuutukset, eli vakuutukset vakavien sairauksien varalta, joissa korvattavuus on rajattu vain tiettyihin sairauksiin tai vakuutusehdoissa määrättyyn laajuuteen. Tällaiset vakuutukset ovat Suomessa vielä melko harvinaisia, mutta niiden osalta alalla on todennäköisesti odotettavissa kehitystä ulkomaisten yhtiöiden ryhtyessä tarjoamaan tuotteitaan Suomen markkinoilla. (Jokela ym. 2013, 168–169; Rantala & Pentikäinen 2009, 405–406.)

4.1 Sairauskuluvakuutuksen korvausala

Sairauskuluvakuutukset ovat Suomessa all risk -tyyppisiä, eli vakuutusehdoissa on erikseen mainittu ne vakuutustapahtumat, joita ei korvata. Sairauskuluvakuutukset muistuttavat vahinkovakuutuksia, koska ne korvaavat todellista aiheutunutta taloudellista vahinkoa, joka vakuutetun tulee osoittaa tositteilla. Ne poikkeavat tässä suhteessa muista henkilövakuutuksista (kts. Liite 1 ja Kuvio 1). Se, mitä vakuutuksesta korvataan, riippuu vakuutuksenantajasta, mutta myös vakuutuksen myöntämisvuodesta. Yhdellä vakuutusyhtiöllä voi lisäksi olla valikoimissaan useita erihintaisia sairauskuluvakuutuksia, joiden ehdot poikkeavat toisistaan kalleimman tuotteen antaessa laajimman turvan. Jokelan ym. mukaan vaikuttaisi siltä, että lääketieteen nopean kehityksen johdosta on vakuutusehdoissa jouduttu entistä tarkemmin erittelemään vakuutuksen kattavuutta. (Jokela ym. 2013, 163–164; Rantala & Pentikäinen 2009, 459)

Yleisesti ilmaistuna sairauskuluvakuutuksesta korvataan sairauden ja tapaturmassa saadun vamman tutkimus ja hoitokuluja. Joissakin vakuutuksissa tapaturmasta johtuvia kuluja ei kuitenkaan korvata. Ilmaisuu on kuitenkin laaja, ja korvattavuudelle onkin asetettu vakuutusehdoissa monenlaisia tarkempia edellytyksiä. Yleensä edellytetään, että tehty toimenpide on sairauden tai vamman laatu huomioon ottaen yleisen lääketieteellisen käsityksen mukaan välttämätön ja sen on suorittanut sairaanhoitolaitoksessa lääkärin määräyksestä terveydenhuoltoalan ammattihenkilö. Kokeellisten hoitojen, joiden vaikuttavuudesta ei ole vielä lääketieteellistä varmuutta, korvattavuus on syytä selvittää vakuutusyhtiöstä ennen hoitoa. Vakuutuksesta korvataan myös sairaalan hoitopäivämaksuja päivittäiseen enimmäismäärään saakka. Lähtökohtaisesti korvattava hoito on voitu antaa joko julkisessa tai yksityisessä terveydenhoitolaitoksessa. Jotkin vakuutusyhtiöt haluavat kuitenkin ohjata vakuutetun hoitoon tiettyyn vakuutusyhtiön määräämään yksityiseen sairaanhoitolaitokseen. Vakuutetun käyttäessä jotakin muuta palveluntarjoajaa, vakuutuskorvaukset määräytyvät vakuutusyhtiön osoittaman hoitopaikan antaman kustannusarvion mukaisesti. Lääkkeinä korvataan lääkärin määräämät apteekista tai vastaavasta paikasta hankitut, sairauden tai vamman hoitoon tarkoitetut, valmisteet ja aineet. Joistakin vanhemmista vakuutuksista on korvattu myös hoitotuloksen saavuttamiseksi ja heikentyneen elintoiminnon tai toimintakyvyn korvaamiseen tarkoitettuja lääkinnällisiä (apu)välineitä, kuten silmälasia, kuulokojeita, proteeseja ja insuliinipumppuja. Aikaisemmin korvattiin yleisesti myös tutkimukseen ja hoitoon liittyvät matkakustannukset. Vaikka hammashoito ei yleisesti kuulu korvausten piiriin, korvataan sairauskuluvakuutuksista kuitenkin yleensä tapaturmasta aiheutuneet hammasvammat sekä jonkun yleissairauden hoitamiseksi annettu hammashoito. (Jokela ym. 2013, 164–166; Ylönen 2014, 5–8.)

Se, mitä sairauskuluvakuutus korvaa ja mitä se ei korvaa, on tyhjentävästi kerrottu vakuutusehdoissa ja näissä on luonnollisesti vakuutusyhtiökohtaisia eroja liittyen mm. hammashoidon, terveystarkastusten, fysikaalisten hoitokulujen, sidetarpeiden ja erilaisten terapioiden, kuten toiminta- ja psykoterapian korvattavuuteen. Yleensä rajoitusehdoilla on korvattavuuden ulkopuolelle (Jokela ym. 2013, 167; Ylönen 2014, 4–6) jätetty

- vakuutetun tahallisesti itselleen aiheuttama vamma tai sairaus
- alkoholin tai lääkkeiden väärinkäytöstä tahi huumeiden käytöstä aiheutunut hoito
- kilpaurheilussa tai sen harjoittelussa syntyneet vammat
- lapsettomuuden hoito, normaali raskauden tila tai synnytys sekä raskauden ehkäisy
- sairauksia ennalta ehkäisevä hoito
- kuntoutus
- elämänlaatulääkkeitä (kuten erektiohäiriölääkkeet ja onnellisuuspillerit) sekä vitamiinit ja hivenaineet
- lähinnä kosmeettiset toimenpiteet, kuten rintojen pienennys- ja suurennusleikkaukset sekä rasvaimut
- nikotiiniriippuvuuden hoito.

Edellä mainittujen lisäksi voimassa ovat vakuutusehtojen yleiset vastuunrajoituslausekkeet koskien mm. sotatilaa ja ydintuhhoa. Mikäli vakuutusyhtiö ei halua vastuunvalintaperiaatteidensa mukaan myöntää asiakkaalle normaalien vakuutusehtojensa mukaista vakuutusta tämän terveydentilan tai sairaushistorian takia, voidaan vakuutus myöntää vakuutuskirjaan erikseen merkityllä rajoitusehdolla, joka rajaa korvattavuuden ulkopuolelle rajoitusedossa yksilöidyt sairaudet, viat tai vammat. On myös mahdollista, että vakuutusta ei myönnetä lainkaan tai sen vakuutusmaksua on korotettu. (Jokela ym. 2013, 167; Ylönen 2014, 3–5.)

Yleensä sairauskuluvakuutetun tulee olla Suomen sosiaaliturvan piiriin kuuluva henkilö, jonka vakituinen asuinpaikka on Suomi. Alin ikä aikuisten sairauskuluvakuutuksen myöntämiseen on yleensä 15 vuotta, ja vakuutukset päättyvät normaalisti 60–65 vuoden iässä. Markkinoilla on myös vakuutuksia, jotka voidaan ottaa jo raskausaikana syntymättömälle lapselle ja jotka ovat voimassa 65–100 -vuotiaaksi. Vakuutusturva tulee aikaisintaan voimaan sinä päivänä, jona vakuutushakemus on lähetetty yhtiölle. Vahinkotapahtuma, joka sattuu vakuutuksen käsittelyaikana, korvataan, mikäli vakuutus myönnetään. Korvausten maksamisen edellytyksenä on, että vakuutus on voimassa korvattavan sairaanhoitokulun syntyessä. Korvausten saanti pitkältä ajalta syntyneistä hoitokorvauksista edellyttää vakuutuksen jatkuvaa voimassaoloa. Vakuutuksen päättymishetken jälkeen syntyneitä kuluja ei korvata, vaikka sairaus olisi alkanut jo vakuutuksen voimassaoloaikana. Vakuutus päättyy, kun vakuutettu saavuttaa vakuutussopimuksessa määritellyn iän, hoitokulujen vakuutuskohtainen yläraja tulee täyteen tai vakuutus irtisanotaan. Vakuutusten maantieteellisessä voimassaolossa on vakuutuskohtaisia eroja. Vakuutukset ovat voimassa Suomessa, mutta pitkä oleskelu ulkomailla voi rajoittaa voimassaoloa sekä korvauslajeja. (FINE 2014; Jokela ym. 2013, 166; Ylönen 2014, 3–6.)

Vakuutuskohtaiset enimmäiskorvausmäärät ovat joko vakuutuksenantajan määrittämiä, tai ne voidaan sopia vakuutusta hankittaessa. Euromääräinen yläraja voidaan asettaa yhdestä sairaudesta tai vammasta maksettaville korvauksille, vakuutuskautta tai kalenterivuotta koskevaksi tai koko vakuutusta koskevaksi rajaksi. Korvausten maksamista voidaan rajoittaa myös ajallisesti. Vakuutuskorvauksia maksetaan siltä osin, kun hoitokulut ylittävät vakuutuskirjaan merkityn omavastuun. Omavastuu voi koskea yhtä sairautta tai tapaturmaa, hakukertaa (samalla kertaa voi hakea korvauksia useista eri vakuutustapahtumista) tai vakuutuskautta. Kaikki vakuutukset eivät kuitenkaan sisällä omavastuuta – tämän heijastuessa vakuutusmaksun suuruuteen. (Jokela ym. 2013, 167–168; Ylönen 2014, 6–8.)

4.2 Sairaskuluvakuutusten sääntely

Vakuutusalan sääntely Suomessa perustuu osittain Euroopan yhteisön direktiiveihin. Lainsäädännön valmistelusta Suomessa vastaa Sosiaali- ja terveysministeriö ja vakuutus-toiminnan valvonnasta Finanssivalvonta. Keskeisimpiä vakuutus oikeudellisia säännöksiä ovat vakuutussopimuslaki (543/1994), vakuutusyhtiölaki (521/2008), vakuutusyhdistyslaki (1250/1987) ja laki ulkomaalaisista vakuutusyhtiöistä (398/1995). Vakuutus oikeudellisen sääntelyn lisäksi vakuutustoimintaan ja vakuutussopimuksiin liittyviä kysymyksiä ratkais-taessa voidaan joutua soveltamaan ns. oikeustoimilakia (laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 228/1929) ja kuluttajansuojalakia (38/1978) sekä yleisiä sopimusoikeudelli-sia periaatteita. (Hoppu & Hemmo 2006, 8, 13–14; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013 & 2014k.)

Vakuutusyhtiölaki on yleislaki, joka säätelee kaikkea vakuutustoimintaa. Vakuutussopi-muslaki on puolestaan erikoislaki suhteessa VakYL:iin. Tulkintaperiaatteiden mukaisesti erikoislakia sovelletaan ennen yleislakia. VakYL sisältää osakeyhtiölaista johtuvat vakuu-tusyhtiöoikeudelliset yleisperiaatteet sekä vakuutustoiminnan erityisluonteesta johtuvat yleiset periaatteet. Jälkimmäisiä ovat mm. vakuutustoiminnan luvanvaraisuus, erillisyysspe-riaate ja turvaavuusperiaate. Toimiluvan vakuutustoiminnan harjoittamiselle myöntää ja vakuutusyhtiöiden toimintaa valvoo Finanssivalvonta. Erillisyyssperiaate merkitsee, että henkivakuutusyhtiö ei saa harjoittaa vahinkovakuutustoimintaa, paitsi vahinkovakuutus-luokkiin 1 ja 2 (*tapaturma* ja *sairaus*) kuuluvaa toimintaa, eikä vahinkovakuutusyhtiö saa harjoittaa henkivakuuttamista. Henkivakuutusyhtiön on myös pidettävä vakuutettujen etu-jen turvaamiseksi henki- ja vahinkovakuutustoimintansa erillään toisistaan. Vakuutettujen etua suojelevan turvaavuusperiaatteen mukaisesti täytyy kaikkien vakuutusyhtiöiden jär-jestää myös toimintapäätös, jälleenvakuutus ja muut yhtiön vakavaraisuuteen vaikuttavat seikat. (Rantala & Pentikäinen 2009, 234–238.)

Vakuutussopimuslaki koskee muita kuin lakisääteisiä vakuutuksia, pääasiassa henkilö- ja vahinkovakuutuksia. Se sisältää sopimusoikeudelliset säännökset oikeuksista ja velvolli-suuksista, joita noudatetaan oikeussuhteessa vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan sekä vakuutetun, edunsaajan ja kolmansien henkilöiden välillä. VSL:n lisäksi vakuutus-sopimuksia koskevat myös erityisesti OikTL:n säännökset. VSL:n keskeisenä tavoitteena on selventää vakuutussopimussuhteessa noudatettavia sääntöjä ja vahvistaa sopimus-suhteessa yleensä heikommassa asemassa olevan, kuluttajaan rinnastettavan, vakuutuk-senottajan tai korvaukseen oikeutetun asemaa. VSL 3.2 § :n mukaan lain säännöksistä vakuutuksenottajan vahingoksi poikkeava sopimusehto on mitätön edellä mainittuun kulut-tajaan rinnastettavaan sopijapuoleen nähden. VSL:n säädökset ovat joko pakottavia tai

tahdonvaltaisia, riippuen asiakkaasta ja vakuutuslajista. Lain säännöksistä voidaan yksittäistapauksissa poiketa vakuutussopimuksessa tai vakuutusehdoissa silloin, kun VSL:n säännös ei ole pakottava. Koska VSL sääntelee vapaaehtoisia vakuutuksia, ei vakuutuksenantajalla ole pakkoa myöntää vakuutusta kaikille halukkaille. Hyvän vakuutustavan vastaisilla perusteilla ei vakuutushakemusta kuitenkaan saa hylätä. VSL 10 § sääntelee lisäksi erityisesti perusteita henkilövakuutuksen myöntämiselle. Pykälän mukaan hakemuksen hylkäämisen perusteena ei saa olla vakuutustapahtuman sattuminen tai vakuutetuksi tarkoitetun terveydentilan heikkeneminen hakemusasiakirjojen vakuutuksenantajalle antamisen tai lähettämisen jälkeen. (Rantala & Pentikäinen 264–268; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.) Vakuutuksenantajan on vahingonvaaraa arvioidakseen ja vakuutusmaksua laskeakseen välttämätöntä saada oikeat ja tarkat tiedot vakuutuskohteesta. Vakuutetulla ja vakuutuksenottajalla onkin VSL 22 § :ssä säädetty velvollisuus vastata vakuutuksenantajan kysymyksiin ja oikaista antamansa väärät ja puutteelliset tiedot vakuutuskauden aikana. Väärän tai puutteellisen tiedon antaminen vilpillisessä mielessä vapauttaa vakuutuksenantajan aina kaikesta vastuusta. Tahallisuus ja vähäistä suurempi huolimattomuus tietojen antamisessa vapauttaa vakuutuksenantajan vastuusta henkilövakuutuksen kohdalla silloin, jos se ei olisi myöntänyt vakuutusta lainkaan oikeiden tietojen perusteella. Vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalle on ilmoitettava vakuutettavaan liittyvistä seikoista, jotka ovat lisänneet vahingonvaaraa vakuutuskauden aikana. Henkilövakuutusten kohdalla ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa terveydentilan muutoksista. Myös vakuutuksenantajan on annettava oikeat ja täydelliset tiedot vakuutuksen sisällöstä vakuutuksen ottajalle. (Rantala & Pentikäinen 272–277.)

Luvussa 2.3 mainittu jaotteluongelma henkilö- ja vahinkovakuutusten välillä juontuu osaltaan lainsäädännön epäjohdonmukaisuudesta. Sairauskulu- ja tapaturmavakuutukset kuuluvat VSL 2 § :n määritelmän mukaan henkilövakuutuksiin, kun taas VakYL 1:3 § :n määritelmässä viitataan lakiin vakuutusluokista (526/2008), jonka 2 § :n mukaan sairaudet ja tapaturmat kuuluvat vahinkovakuutuksiin. Vakuutusluokista annetun lain mukaiset määritelmät perustuvat Euroopan yhteisöjen vakuutusdirektiiveihin. Jaottelusta johtuvat ongelmat eivät kuitenkaan ole merkittäviä, vaan lähinnä terminologisia. (HE 63/2009, 8–9; Hoppu & Hemmo 2006, 16–18.)

5 Sairauskuluvakuutusten ehtojen vertailu

Tässä osiossa kerrotaan mitkä yritykset Suomessa tarjoavat sairauskuluvakuutuksia, esitellään lyhyesti vertailtavat yritykset ja itse tehty vertaileva tutkimus.

5.1 Toimialakuvaus ja tutkimukseen valitut vakuutusyhtiöt

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINEn mukaan kotimaiset vahinkovakuutusyhtiöt, jotka tarjoavat yksilöllisiä ja vapaaehtoisia aikuisten sairauskuluvakuutuksia, ovat (Ylönen 2014, 1-2)

- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia
- Folksam Vahinkovakuutus Oy
- If Vahinkovakuutus Oy
- LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö sekä LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö
- Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö
- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Pohjantähti
- Pohjola Vakuutus Oy ja
- Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva.

Fennian Aikuisen sairausturvavakuutuksen myöntäminen edellyttää Fennian kotivakuutuksen voimassaoloa ja lisäksi vakuutus sisältää turvan tapaturman aiheuttamien hoitokulujen osalta, eli on käytännössä laajennettu tapaturmavakuutus (Fennia 2015). If Vahinkovakuutusyhtiö tarjoaa sairauskuluturvaa vain tapaturmavakuutuksen laajennuksena (If 2015). LähiTapiola tarjoaa useaa erilaista tuotetta, jotka sisältävät sairauskuluturvan. Omavara-henkivakuutukseen on liitettävissä joko sairauskuluvakuutus tai vakavan sairauden vakuutus, jotka molemmat korvaavat myös tapaturmasta aiheutuvia kuluja (LähiTapiola 2015a, 4). Lisäksi LähiTapiola tarjoaa vielä vakavien vahinkojen varalle Omavara-henkivakuutukseen kuuluvaa Terveysturva-vakuutusta leikkauksista aiheutuvien kulujen varalle. Terveysturva-vakuutus on otettavissa 55–64-vuotiaana ja se on voimassa 75-vuotiaaksi. (LähiTapiola 2015b, 4.) Mandatumin Optimi-henkilövakuutus on valittavissa joko tapaturmat ja sairaudet korvaavana tai pelkästään tapaturmat korvaavana vakuutuksena. Lisäksi siihen on mahdollista liittää turva mm. vakavan sairauden varalta. (Mandatum 2015, 1-2.) Pohjolan Mittaturvan terveysturva on otettavissa joko pelkästään tapaturmien, tapaturmien ja ehdoissa yksilöityjen sairauksien, tai sairauksien ja tapaturmien varalta (Pohjola 2015, 4). Toisin sanoen sairauskuluvakuutus sisältyy tapaturmavakuutukseen. edellä mainittujen yritysten lisäksi esimerkiksi AIG Europe Limited tarjoaa erityistä Naisten syöpäakuutusta, mutta tämä dread disease -vakuutus ei koske muista sairauksista aiheutuvia hoitokuluja. AIG ei tarjoa yleisiä sairauskuluvakuutuksia, mutta tapaturmavakuutuksia kylläkin. (AIG 2015.)

Vertailtaviksi tuotteiksi valikoituivat Folksam Vahinkovakuutus Oy:n Aikuisten sairauskuluvakuutus, Keskinäinen Vakuutusyhtiö Pohjantähden Sairauskuluvakuutus sekä Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan Aikuisten sairauskuluvakuutus. Näitä tutkimukseen valittuja tuotteita yhdistää se, että ne voidaan kaikki ottaa irrallaan tapaturmavakuutuksesta. Folksamin sairauskuluvakuutus on kuitenkin ainoa, jonka hankkiminen ei edellytä, että hankkii samalla jonkin muun yhtiön tarjoaman vakuutuksen. Pohjantähti ja Turva tarjoavat sairauskuluvakuutuksiaan ainoastaan kotivakuutusasiakkailleen. (Folksam 2015a, Pohjantähti 2015a & Turva 2014a.)

5.2 Valittujen yritysten esittely

5.2.1 Folksam Vahinkovakuutus Oy

Folksam Vahinkovakuutusyhtiö on perustettu jo vuonna 1925 nimellä Ömsesidiga Förskringsföreningen Svensk-Finland. Useiden fuusioiden jälkeen siitä tuli osa ruotsalaisesta Folksam Sak-konsernista vuonna 2012 ja se on toiminut nimellä Folksam Vahinkovakuutusyhtiö Oy vuoden 2013 alusta alkaen. (Folksam 2015b.) Yhtiö tarjoaa vakuutuksia sekä yksityishenkilöille että yrityksille. Tarjontaan kuuluvat kotivakuutukset sekä metsä- ja maatilavakuutukset, henkilövakuutukset, kuten matka-, sairaus-, lapsi- ja tapaturmavakuutukset sekä vakuutukset autoille, moottoripyörille sekä veneille (Folksam 2015c). Yritysasiakkaille on tarjolla mm. omaisuus-, kuljetus-, ajoneuvo- ja keskeytysvakuutuksia sekä laakisäteinen tapaturmavakuutus lisäturvineen henkilöstöä varten. Lisäksi on tarjolla erilaisia riskienhallintaan liittyviä palveluja. (Folksam 2015d.) Yritys toimii yhteistyössä omistajiensa Folksam Försäkringsbolaginin, Aktia Pankki Oyj:n sekä Veritas Eläkevakuutuksen kanssa (Folksam 2015e). Yhtiöllä on Suomessa noin 194 työntekijää 14 paikkakunnalla, jotka palvelevat n. 85 000 asiakasta. Asiakkaat sijoittuvat maantieteellisesti lähinnä rannikkoalueille ja muutamiin kasvukeskuksiin. Vakuutusmaksutulo vuonna 2014 oli 79 miljoonaa euroa. Yhtiön toimitusjohtajana toimii Anders Nordman. (Folksam 2015b.)

5.2.2 Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Hämeenläänin Palovakuutusyhtiö perustettiin jo vuonna 1895 ja yhtiön kotipaikaksi tuli Hämeenlinna. Kahden nimenmuutoksen jälkeen yhtiön nimeksi tuli vuonna 1996 Pohjantähti Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Vuonna 2010 asiakasomistajat hylkäsivät Pohjola Vakuutuksen ostotarjouksen. (Pohjantähti 2015c.) Kotitalousasiakkaille yhtiö tarjoaa ajoneuvovakuutuksia, eläinvakuutuksia, henkilövakuutuksia, mukaan lukien mm. lapsi-, tapaturma-, matka- ja sairauskuluvakuutuksia, koti- ja omaisuusvakuutuksia sekä koti- ja oikeus-

turvavakuutuksia (Pohjantähti 2015b). Yrityksille Pohjantähdellä on tarjota ajoneuvo-, kiinteistö-, maatala-, omaisuus- ja keskeytysvakuutuksia sekä lakisääteinen tapaturmavakuutus lisäturvineen henkilöstölle sekä yrittäjien vakuutukset (Pohjantähti 2015d). Yhtiö toimii yhteistyössä asiakkaidensa henki- ja eläkevakuutusasioissa Aktia Henkivakuutuksen, eläkevakuutusyhtiö Eteran ja Veritas Eläkevakuutuksen kanssa. Pohjantähti toimii valtakunnallisesti noin 40 toimipisteessä 330 työntekijän voimin vakuutusmaksutulon ollessa 103,1 miljoonaa euroa vuonna 2014. (Pohjantähti 2015e.) Toimitusjohtajana on Arto Jurttila (Pohjantähti 2015c).

5.2.3 Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva

Yhtiö on perustettu Tampereella vuonna 1910 nimellä Hämeen Työväen Keskinäinen Paaloapuyhdistys ja vuonna 1934 yhdistyksestä tuli yritys. Tuotevalikoima saavutti nykyisen laajuutensa jo vuonna 1965. Vuonna 1995 laman pakottamana Turva ryhtyi yhteistyöhön mm. SAK:n ja Tapiolan kanssa. (Turva 2015a.) Henkilöasiakkaille tarjolla on koti-, metsä-, ajoneuvo-, vene- ja henkilövakuutuksia, mm. sairaus-, tapaturma- ja matkavakuutukset, sekä yhteistyökumppani LähiTapiolan tuottamat eläke- ja vakuutussäästämistuotteet (Turva 2015b). Yritysassiakkaille Turvalla on tarjota tuotteita yrityksen toiminnan ja omaisuuden sekä kiinteistöjen ja ajoneuvojen vakuuttamiseksi. Vakuutukset löytyvät myös yrittäjien ja henkilöstön lakisäteiseen ja vapaaehtoiseen vakuuttamiseen. (Turva 2015c.) Yrityksellä on yli 50 toimipistettä ja henkilökuntaa oli vuoden 2015 alussa 267. Vuonna 2013 vakuutusmaksutulo oli 90,5 miljoonaa euroa. Yrityksen toimitusjohtaja on Minna Metsälä. (Turva 2015a.)

5.3 Vakuutusehtojen vertailu

Vertailun aluksi käydään läpi vakuutusten saamisen yleisiä edellytyksiä ja voimassaoloa. Tämän jälkeen tarkastellaan mikä on vakuutusehtojen mukaan korvattava vahinkotapahduma ts. sairaus ja mitä vakuutuksesta korvataan. Vakuutusten rajoitusehtojen vertailun jälkeen vertailtuja vapaaehtoisia vakuutuksia verrataan lakisäteiseen sairausvakuutukseen.

5.3.1 Vakuutuksen myöntämisen edellytykset ja vakuutuksen yleiset ehdot

Vakuutuksia koskevissa ikärajoissa on havaittavissa selkeitä eroja. Aikuisten sairauskuluvakuutuksen saa Pohjantähdeltä ilman ikärajaa; Sama vakuutus on voimassa kohdusta hautaan, mutta iän karttuessa lapsuuteen liittyvien vakuutusturvien voimassaolo lakkaa. Pohjantähden sairauskuluvakuutus on kuitenkin merkittävä viimeistään 80-vuotiaana, kun muilla vertailun yhtiöillä vakuutusta on haettava viimeistään ennen kuin vakuutettu täyttää

55- tai 60 vuotta. Aikaisintaan Turvan vakuutuksen voi saada 15-vuotiaana ja Folksamin 18-vuotiaana. Turvan ja Folksamin vakuutukset myös päättyvät sen vakuutuskauden lopussa, jonka aikana vakuutettu täyttää 60 ja 65 vuotta. Vakuutuksen myöntämisen ehtona on kaikilla vertailuilla yhtiöillä terveys selvityksen täyttäminen. (Liite 2.)

Kaikkien vertailut vakuutukset ovat voimassa sekä työssä että vapaa-ajalla, Pohjantähden vakuutus myös koulussa. Tähän on syynä se, että Pohjantähti tarjoaa samaa vakuutusta koko iäksi. Myös maantieteelliseltä rajaukseltaan vakuutukset ovat hyvin lähellä toisiaan. Kaikkien vertailtavien yritysten sairauskuluvakuutukset ovat voimassa kaikkialla maailmassa. Korvausta ei kuitenkaan makseta kuin Suomessa annetusta hoidosta, pl. Pohjantähden vakuutus, joka korvaa ulkomailla annetun hoidon, mikäli sairaus on alkanut ulkomailla. Ulkomailla oleskelun kesto on rajoittava tekijä sairauskuluvakuutuksissa. Folksamin vakuutusta ei myönnetä laisinkaan, mikäli vakuutettu asuu yli 6 kuukautta vuodesta ulkomailla. Turvan vakuutus on voimassa ulkomailla 6 kk ja Pohjantähden 365 päivää matkan alkamisesta. (Liite 2.)

Vertailtavien sairauskuluvakuutusten yleisistä ehdoista on mainittava vielä vakuutuskorvausten enimmäismääristä ja vakuutuksiin sisältyvistä omavastuista. Folksamin vakuutus eroaa muista siinä, että korvausten enimmäismäärä ei ole vakuutustapahtumakohtainen, vaan koskee koko vakuutuksen voimassaoloaikaa; Koko vakuutuksesta maksetaan enintään 50 000 euroa korvauksia. Turvan ja Pohjantähden vakuutusmäärät ovat sairauskohtaisia. Folksam eroaa kilpailijoistaan myös siinä, että omavastuu vähennetään kerran vuodessa, kun taas kilpailijoiden omavastuu on sairauskohtainen. (Liite 2.)

Ehtojen yleisessä osassa on myös tavanomaisesti rajoituksia koskien ydinvahinkoa, sotaa ja rikollinen toimintaa. Pohjantähti muotoilee ehtonsa hieman toisin kuin Folksam ja Turva. Pohjantähti perustaa rajoitusehtonsa poikkeustilan ja sodan suhteen Suomen ulkoministeriön matkustussuosituksiin. Vakuutus on kuitenkin voimassa sotatoimialueella 14 vuorokautta, mikäli vakuutettu on ollut alueella ennen tilanteen alkamista. Sama 14 vuorokauden sääntö on voimassa myös Folksamin ja Turvan ehdoissa koskien sotaa, kapinaa tai aseellista konfliktia. Pohjantähti ei mainitse erikseen ydin-, biologisia eikä kemiallisia aseita. Turva puolestaan ei mainitse kemiallisia ja biologisia aseita. Turva on kuitenkin ainoa yhtiö, joka erikseen rajaa ulkopuolelle sairaudet, jotka aiheutuvat vakuutetun rikollisesta toiminnasta. (Liite 3.)

5.3.2 Sairauden määritelmä ja korvattavat hoitokulut

Korvaukseen oikeuttava vahinkotapahtuma on syytä määritellä vakuutusehdoissa tarkasti. Folksamin ja Pohjantähden määritelmät sairaudelle ovatkin käytännössä identtiset. Ehtojen mukaan sairaus on lääkärin- tai sairaanhoitoa vaativa tila, joka on syntynyt vakuutetut tahtomatta muutoin kuin tapaturmaisesti. Turva puolestaan on jättänyt sairauden määrittelemättä tarkemmin ja korvaukseen oikeuttaa yksinkertaisesti sairaus. (Liite 4.)

Sairauskuluvakuutuksesta korvataan nimensä mukaisesti sairaanhoidosta aiheutuneita kuluja. Vakuutusyhtiöille onkin tärkeää määritellä ne kulut, jotka tulevat vakuutuksesta korvattaviksi. Vertailtavat yhtiöt olivat yksimielisiä siitä, että lääkärin tai terveydenhuollon ammattihenkilöstön suorittamien tutkimusten ja toimenpiteiden kustannukset, viranomaisen antaman luvan perusteella apteekista myytävät lääkevalmisteet, sairaalan hoitopäivämaksut sekä vakuutusyhtiölle toimitetut korvauskäsittelyn kannalta välttämättömät lääkärilausunnot tulevat korvattaviksi. Turva oli erikseen vielä maininnut ihosairauden hoitamiseksi annetun valohoidon korvattavaksi, Folksam puolestaan lääkärin määräämistä välttämättömistä sairauden tutkimus ja hoitotoimenpiteistä aiheutuneet muut kustannukset ja Pohjantähti kiireellisen ensiapuluonteisen ambulanssikuljetuksen. (Liite 4.)

5.3.3 Vakuutusehdoissa korvattavuuden ulkopuolelle rajatut kustannukset

Vakuutusehdoissa korvattavaksi ovat määritelty nimenomaisesti sairauden hoidosta aiheutuvat kulut. Korvattavuus edellyttää kuitenkin vertailluissa vakuutuksissa sitä, että sairaus tai sairausoire on ilmennyt vakuutuksen voimassa ollessa - ennen vakuutuksen voimaantuloa esiintyneistä sairauksista aiheutuneita kuluja ei korvata. Myöskään terveystarkastuksia ja ennaltaehkäisevää hoitoa ja lääkitystä tai rokotuksia ei korvata. Korvattavuuden ulkopuolelle on rajattu niin ikään vakuutetun itse tahallaan aiheuttaman sairauden tai vamman hoitokulut, mukaan lukien itsemurhayrityksestä aiheutuvat kulut. Pohjantähden sairauskuluvakuutuksen ehdoissa ei erikseen mainita itsemurhaa eikä itse aiheutetusta vammasta tai sairaudesta aiheutuneita kustannuksia, mutta korvattavan vakuutustapahtuman, eli sairauden, määritelmä edellyttää sairauden syntymistä vakuutetun tahdosta riippumatta (Liite 4). Myös hoidon tai lääkityksen laiminlyönnistä aiheutuvat hoitokulut on rajattu korvausten ulkopuolelle kaikissa vertailluissa vakuutuksissa. Alkoholin tai lääkeaineen väärinkäytöstä tai muun huumaavan aineen käytöstä aiheutuvat hoitokulut eivät myöskään tule korvattaviksi. Nikotiiniriippuvuudesta aiheutuvat tutkimus ja hoitokulut on erikseen rajattu korvattavuuden ulkopuolelle Folksamin ja Turvan vakuutuksissa, mutta kyseisiä kuluja ei mainita Pohjantähden vakuutusehdoissa. On kuitenkin ajateltavissa, että ne eivät tulisi korvattavaksi, koska nikotiiniriippuvuus on itse aiheutettua. (Liite 5.)

Kaikki vertailun vakuutukset rajaavat korvattavuuden ulkopuolelle näkökyvyn heikkenemiseen liittyvät tutkimus- ja hoitokulut, jotka aiheutuvat näöntarkistuksista, silmälasien tai piilolinssien hankkimisesta tai taittovirheen tutkimuksesta ja hoidosta. Vertailluissa vakuutuksissa on rajattu laajasti korvattavuuden ulkopuolelle raskauteen, raskauden keskeytykseen, lapsettomuuteen, ehkäisyyn ja sterilisaatioon liittyvät tutkimukset ja hoidot. Folksam on rajannut erikseen korvattavuuden ulkopuolelle impotenssista johtuvat kustannukset, mukaan lukien lääkärin määräämät lääkkeet. Turva ja Pohjantähti ovat rajanneet yleisesti kaikki pelkästään tai ensisijaisesti elämän laadun tai ulkomuodon parantamiseen tarkoitettut hoidot ja lääkkeet korvattavuuden ulkopuolelle, mainiten erityisesti erektiohäiriön. (Liite 5.) Onkin ajateltavissa, että sama rajoitus koskisi myös vaihdevuosisista aiheutuvia tutkimus- ja hoitokuluja, jotka Folksam on rajannut erikseen korvattavuuden ulkopuolelle. Myös kosmeettiset hoidot ja leikkaukset on rajattu kaikissa vertailluissa vakuutuksissa yksiselitteisesti korvattavuuden ulkopuolelle (Liite 6).

Lääkärin määräämät sairauden hoitamiseksi välttämättömät lääkkeet ovat vakuutuksien mukaan korvattavia. Vitamiinit, hivenaineet, rohdosvalmisteet luontaistuotteet sekä homeopaattiset ja antroposofiset valmisteet on rajattu korvattavuuden ulkopuolelle kaikissa vertailluissa vakuutuksissa. Muista yhtiöistä poikkeavasti Pohjantähti kuitenkin korvaa edellä mainitut tuotteet, mikäli vakuutettu on saanut kyseisistä tuotteista korvauksia Kansaneläkelaitokselta. Samoin Pohjantähti korvaa kivennäisaine-, kalkki-, maito- ja ravintovalmisteista tai muista elämänlaatua parantavista tai lääkkeenomaisista valmisteista sekä hivenainetutkimuksista ja muista niihin rinnastettavista tutkimuksista aiheutuvia kuluja sillä edellytyksellä, että Kansaneläkelaitos maksaa niistä korvauksia. Edellä mainitut valmisteet ja tutkimukset on Turvan vakuutuksessa rajattu korvattavuuden ulkopuolelle. Folksamin vakuutusehdoissa niitä ei nimenomaisesti mainita. (Liite 5.)

Vertailluissa sairauskuluvakuutuksissa korvattavuuden ulkopuolelle on rajattu kuntoutus, psyko-, toiminta-, puhe- ja neuropsykologinen terapia sekä muu näihin rinnastettava hoito. Terapiahoitoihin liittyen Pohjantähti kuitenkin korvaa yksityisellä terveydenhoitosektorilla annetun psyykkisen sairauden tai häiriötilan tutkimuksen ja hoidon, mikäli kyseisestä hoidosta saa korvauksia Kansaneläkelaitokselta. Yksikään vertailtu vakuutus ei korvaa kustannuksia, jotka aiheutuvat oleskelusta kuntoutus-, kylpylä-, vesi- tai luontaishoitolaitoksessa. Vaihtoehtoisia hoitomuotoja, jotka eivät ole lääketieteen hoitoperiaatteissa yleisesti hyväksyttyjä, ei korvata. Pohjantähti ilmaisee asian siten, että muun henkilökunnan kuin lääkärin antamaa ohjausta, neuvontaa tai terapiaa ei korvata. Myös fysikaalinen tai muu siihen rinnastettava hoito on kaikissa vertailuissa vakuutuksissa rajattu korvattavuuden ulkopuolelle. (Liite 6.)

Hammashoito on rajattu korvattavuuden ulkopuolelle tietyin rajauksin kaikissa vertailuissa vakuutuksissa. Hampaiden, hammassairauksien, purentaelinten sairauksien hoidosta tai oikomishoidosta aiheutuvia kustannuksia ei pääsääntöisesti korvata. Turvan ja Pohjantähden sairauskuluvakuutukset kuitenkin korvaavat välttämättömän tutkimuksen ja hoidon tilanteessa, jossa hoito on välttämätöntä muun vakavan sairauden parantamiseksi. Lääkinnälliset apuvälineet, kuten proteesit tai kuulolaitteet, eivät tule korvattaviksi mistään vertailtavasta vakuutuksesta. Myöskään matka- ja yöpymiskustannuksia ei korvata. (Liite 6.)

Lopuksi on käytävä läpi rajoitusehtoja, joita ei ole mainittu kaikissa vakuutuksissa. Folksam on ainoa vakuutuksenantaja, joka edellyttää itsensä antamaa maksusitoumusta korvatakseen leikkaustoimenpiteen yksityisessä sairaalassa tai yksityisellä lääkäriasemalla. Turva puolestaan on ainoa vertailuista vakuutusyhtiöistä, joka nimenomaisesti rajaa korvattavuuden ulkopuolelle HIV-tartunnan tai aidsin aiheuttamat tutkimus- ja hoitokulut. Folksam rajaa kotona annetun hoidon korvattavuuden ulkopuolelle, kun Pohjantähti korvaa 50 % lääkärin kotikäynnistä. Turva ei ota vakuutusehdoissaan kantaa kotona annetun hoidon korvattavuuteen. Turva on ainoa vertailuista vakuutusyhtiöistä, joka mainitsee rajoitusehdoissaan välilliset kustannukset ja vielä erikseen tarkennuksena sellaiset kulut, joita ei ole mainittu korvattavissa hoitokuluissa. (Liite 6.)

5.3.4 Vertailtujen sairauskuluvakuutusten suhde sairausvakuutukseen

Kaikkien vertailussa mukana olevien sairausvakuutusten voimassaolon edellytyksenä on kuuluminen Suomen sosiaaliturvan piiriin, toisin sanoen vakuutetulla on oltava oikeus sairausvakuutuslain mukaisiin korvauksiin. Folksam muotoilee asian vakuutusehdoissaan siten, että vakuutettuina ovat vakituisesti Suomessa asuvat Suomen sairausvakuutuslain piiriin kuuluvat henkilöt (Folksam 2015f, 2). Pohjantähti edellyttää vakuutetulta Suomessa sijaitsevaa väestötietolain mukaista kotipaikkaa sekä oikeutta sairausvakuutuslain mukaisiin korvauksiin (Pohjantähti 2014, 12). Turva puolestaan edellyttää vakituista asumista Suomessa, joka oikeuttaa asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Tämän lakisääteisen turvan piiriin kuulumista ilmentää voimassa oleva Kela-kortti. (Turva 2014b, 7.)

Vapaaehtoiset sairauskuluvakuutukset korvaavat vain Suomessa annettua hoitoa, pois lukien Pohjantähti, joka korvaa ulkomaille annettua hoitoa, jos sairaus on alkanut ulkomaille. Sairausvakuutuslain mukaan korvataan hoitokuluja myös ulkomaille annetusta hoidosta, mikäli maa, jossa sairaanhoito annetaan, ei sovelleta Euroopan unionin lainsäädäntöä. Vertailun vakuutukset korvaavat sairaudesta aiheutuvia hoitokuluja siltä osin kuin niistä ei ole saatu korvauksia sairauskuluvakuutuksen tai muun lakisääteisen turvan pe-

rusteella. Folksamin (2014f, 5) vakuutusehtojen mukaan vakuutuksesta korvataan vain sellaisia hoitokuluja, joita vakuutettu joutuisi itse maksamaan ja joita ei korvata jonkin lain nojalla. Pohjantähden (2014, 14) vakuutusehdoissa asia ilmaistaan siten, että maksetut tositteet, joista ei ole saatu korvausta jonkin lain tai lakisääteisen vakuutuksen perusteella, on toimitettava alkuperäisinä vakuutusyhtiöön. Turvan (2014b, 18) vakuutusehtojen mukaan korvauksia on haettava lainsäädännöstä löytyvien ensisijaista korvausvastuuta säätelevien normien osoittaman lain perusteella. Hoitokulut tulevat korvattavaksi Turvan myöntämästä sairauskuluvakuutuksesta vasta lakisääteisen turvan ylittävältä osalta. Kaikki vertaillut yhtiöt edellyttävät, että vakuutettu hakee ensin lakisääteisen turvan mukaisia korvauksia Kansaneläkelaitokselta. Vakuutusyhtiöön on korvaushakemuksen yhteydessä toimitettava Kelan päätökset, sekä myönteiset että kielteiset, alkuperäisinä sekä jäljennökset niistä tositteista ja resepteistä, joista Kela on maksanut korvauksia. Ne tositteet, joista Kela ei ole maksanut korvausta, on toimitettava vakuutusyhtiöön alkuperäisinä. (Folksam 2015f, 3; Pohjantähti 2014, 14; Turva 2014b, 18.)

Lakisääteinen sairausvakuutus on esitelty luvussa 3.2. Siinä, missä sairausvakuutuksen piiriin kuulutaan asumisperusteisesti, edellyttävät vertaillut sairauskuluvakuutukset kuulumista Suomen sosiaaliturvan piiriin, toisin sanoen sairausvakuutuksen piiriin. Sairauskuluvakuutuksista korvataan se osa, jota ei korvata sairausvakuutuksen tai jonkin muun lakisääteisen vakuutuksen perusteella - vakuutuksen omavastuuosuus huomioon ottaen. Siinä missä lakisääteisestä sairausvakuutuksesta korvataan vain yksityiseltä palveluntarjoajalta hankittu hoito, korvataan sairauskuluvakuutuksista myös julkisen terveydenhuollon antama hoito. Luvussa 3.2 luetelluista sairausvakuutuslain mukaan korvattavista hoidoista vain fysioterapia on kaikissa vertailluissa sairauskuluvakuutuksissa rajattu korvattavuuden ulkopuolelle. Sairausvakuutuslain perusteella psykologiset tutkimukset tulevat korvattaviksi, mutta vertailun sairauskuluvakuutuksien ehdoissa niiden korvattavuus ei tule yksiselitteisesti ilmi. Vain Pohjantähden vakuutusehdoissa selkeästi todetaan yksityisellä terveydenhoitosektorilla annettavan psyykkisen sairauden tutkimuksen ja hoidon tulevan korvattavaksi, mikäli siitä saa korvauksia Kelalta.

Vertailun vapaaehtoiset vakuutukset eivät pääsääntöisesti korvaa hammashoidon kustannuksia. Sairausvakuutuslaki edellyttää lääkkeiden korvattavuudelta lääkemääräystä sekä sitä, että niiden korvattavuus on Lääkkeiden hintalautakunnan hyväksymää. Vertailtavat sairauskuluvakuutukset edellyttävät korvattavilta lääkkeitä viranomaisilta saatua lääkelain mukaista myyntilupaa. Kelan korvaamat ravintovalmisteet on Turva rajannut korvattavuuden ulkopuolelle, Pohjantähti korvaa ravintovalmisteet, mikäli ne ovat Kela-korvauksien piirissä ja Folksam ei niitä mainitse. Vertailtujen sairauskuluvakuutusten ehdoissa ei ole erityistä mainintaa perusvoiteista.

Vapaaehtoisista sairauskuluvakuutuksista ei myöskään makseta sairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutusrahaa eikä muitakaan sairausajan toimeentuloon liittyviä korvauksia, joihin sairastuneella saattaa olla oikeus sairausvakuutuslain perusteella. Myös matka-, yöpymis- ja saattajasta aiheutuvat kustannukset on rajattu sairauskuluvakuutuksessa korvattavuuden ulkopuolelle, toisin kun sairausvakuutuksessa.

6 Pohdinta

6.1 Yhteenveto

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, millaista turvaa lakisääteinen sosiaaliturva tarjoaa, vertailla sitä täydentäviä sairauskuluvakuutuksia ja miten ne eroavat lakisääteisestä sairausvakuutuksesta. Työssä esiteltiin mitä riski ja vakuutukset ovat ja millaisille riskeille henkilö voi altistua. Vakuutusten teoreettisen jaottelun esittämisellä selvennettiin eri vakuutusten eroja. Työssä myös annettiin yleiskuva Suomen sosiaaliturvasta esittelemällä sosiaalivakuutukset, joista voi hakea korvausta toimeentuloon ja terveydenhuoltoon liittyen. Tarkemmin työssä esiteltiin lakisääteinen sairausvakuutus sekä vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus ja sitä koskeva lainsäädäntö.

Yhteiskunta tarjoaa asumisperusteisen sosiaaliturvan, joka antaa vähimmäisturvan, kun joku monista sosiaalisista riskeistä realisoituu. Näitä sosiaalisia riskejä ovat mm. työkyvyttömyys, sairaus ja vanhuus. Lakisääteisten sosiaalivakuutusten tarkoituksena on turvata riittävä toimeentulo ja tätä vähimmäistasoa korkeampi sosiaaliturvan taso muodostuu ansiosidonnaisista etuuksista. Yhteiskunnan turvaverkkoa on muodostamassa lisäksi suuri määrä muitakin lakisääteisiä vakuutuksia, jotka säätelevät toimeentulon määräytymistä ja sairaanhoidon kustannuksien korvaamista mm. työtapaturman tai liikennevahingon sattuessa.

Huolimatta yhteiskunnan turvaverkosta, saattavat sairastumisesta aiheutuvat kulut aiheuttaa yksityishenkilölle tai perheelle suurta taloudellista kuormitusta. Tällaista ei-toivottavaa tilannetta varten on mahdollista varautua hankkimalla vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus. Varautuminen taloudellista kuormitusta vastaan ei kuitenkaan tutkimuksen mukaan ole, ehkä hieman yllättäen, tärkein syy sairauskuluvakuutuksen hankkimiseen, vaan sen avulla uskotaan saavutettavan nopeampi hoitoon pääsy ja uskotaan hoidon laadun olevan parempaa.

Vapaaehtoisten sairauskuluvakuutusten vertailussa selvisi, että Pohjantähden sairauskuluvakuutus on voimassaoloajan sekä maantieteellisen voimassaolonsa puolesta selvästi muita kattavampi. Korvattavien hoitokulujen määrittelyissä vertailtavat yhtiöt olivat varsin yksimielisiä. Jokaisesta vertailun vakuutuksesta kuitenkin löytyi ainakin yksi korvattavaksi mainittu kustannus, jota ei ollut erikseen mainittu muissa vakuutuskehdoissa. Epäselväksi jääkin, mitä Folksamin ehdoissa korvattavaksi määritellyt lääkärin määräämät *välttämättömät* tutkimus- ja hoitotoimenpiteet tarkalleen sisältävät, onko Turvan korvattavaksi määrittelemä ihosairausten hoitamiseksi annettu valohoito muiden yhtiöiden vakuutusehtojen

mukaan korvattavaksi tuleva kustannus, samoin kuin Pohjantähden erikseen mainitsema kiireellinen ensiapuluonteinen ambulanssikuljetus. On huomattava, että korvattavuutta rajoitetaan vakuutusehdoissa käyttämällä ilmaisua *muu niihin rinnastettava*. Tämän ilmaisun sisältö antaa mahdollisuuden tulkinnalle korvattavuudesta ja voi jättää maallikolle epäselväksi, mitä vakuutus todellisuudessa kattaa ja saattaa johtaa vakuutetun kannalta ikäviin yllätyksiin korvauksia haettaessa.

Korvattavien lääkeaineiden yms. valmisteiden osalta Pohjantähti rajaa muiden vertailtujen yhtiöiden lailla useita tuoteryhmiä korvattavuuden ulkopuolelle, mutta pitää ehdoissaan niiden korvattavuuden osalta ratkaisevana asiana sitä että, tulevatko kyseiset valmisteet korvattavaksi sairausvakuutuksen perusteella. Muiden vertailtavien yhtiöiden rajoitusehdot ovat näiden valmisteiden osalta tiukempia. Merkittävänä erona vapaaehtoisten sairauskuluvakuutusten ja lakisääteisen sairausvakuutuksen välillä voidaan pitää sitä, että vapaaehtoiset vakuutukset eivät korvaa raskaudesta tai synnytyksestä aiheutuvia kustannuksia laisinkaan, eivätkä pääsääntöisesti myöskään hammashoidosta aiheutuvia kustannuksia. Myös fysio- ja muiden terapioiden korvattavuudessa on merkittäviä rajoituksia vapaaehtoisissa vakuutuksissa.

Vapaaehtoiset sairauskuluvakuutukset korvaavat vakuutusehtojensa mukaisesti nimenomaan sairauden *hoidosta* aiheutuvia kuluja. Hoidosta aiheutuviksi kuluiksi ei katsota esimerkiksi hoidosta aiheutuvia matka- ja majoituskuluja. Nämä kuitenkin korvataan sairausvakuutuksesta. Suurimpana erona lakisääteisten ja vapaaehtoisten vakuutusten välillä on se, että lakisääteisestä sairausvakuutuksesta maksetaan korvauksia myös sairauden aiheuttamasta ansionmenetyksestä. Tärkeää on myös huomata, että lakisääteinen sairausvakuutus ei korvaa julkisen terveydenhuollon palveluiden käytöstä asiakkaalle aiheutuvia kustannuksia, toisin kuin vapaaehtoiset vakuutukset.

Lakisääteinen sairausvakuutus on myös ensisijainen korvausten maksaja verrattuna vapaaehtoiisiin vakuutuksiin, toisin sanoen haettaessa korvauksia vapaaehtoisesta vakuutuksesta tulee kulujen Kela-korvattavuudesta oltava päätös ja korvauksia maksetaan vain kuluista, jotka ylittävät sairausvakuutuslain korvaukset ja joita lakisääteinen vakuutus ei korvaa.

Vakuutuksen hankkimista harkittaessa on syytä pitää mielessä, että sairauskuluvakuutus ei korvaa tapaturmasta aiheutuvia sairaanhoitokuluja, vaan niitä varten tarvitaan tapaturmavakuutus. Tästä syystä vakuutusyhtiöt yleensä tarjoavatkin sairauskuluvakuutusta tapaturmavakuutuksen liitännäisenä, eivätkä itsenäisenä tuotteena. Pelkästä sairauskuluvakuutuksesta ei voida saada korvausta tapaturmasta aiheutuvista kuluista.

kuutuksesta onkin lähinnä hyötyä henkilölle, joka on vakuutettu tapaturmien varalta esimerkiksi työnantajan tai jonkun muun tahon puolesta.

6.2 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää mistä Suomen lakisääteinen sosiaaliturva muodostuu, miten eri vakuutusyhtiöiden tarjoamat vapaaehtoiset sairausvakuutukset eroavat toisistaan ja miten näiden vapaaehtoisten vakuutusten korvausala eroaa lakisääteisen sairausvakuutuksen korvausalasta? Lakisääteisestä sosiaaliturvasta on annettu yleiskuva pohjautuen viranomaisten verkkosivuilla saatavilla olevaan informaatioon. Työ antaa kuvan lakisääteisestä sosiaaliturvasta syksyllä 2014 voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti. Vapaaehtoisten sairauskuluvakuutusten vertailuun valitut vakuutukset pyrittiin valitsemaan sellaisten aikuisten sairauskuluvakuutusten joukosta, jotka eivät ole kytköksissä muihin vakuutuksiin, vaan olisivat hankittavissa itsenäisesti. Tämä ei onnistunut, koska kaikki sairauskuluvakuutuksia Suomessa tarjoavat yhtiöt Folksamia lukuun ottamatta edellyttivät myös jonkin muun vakuutuksen hankkimista. Pohjantähden vakuutus erosi muista vakuutuksista siinä, että yrityksen tarjoama sairauskuluvakuutus ei ollut tarkoitettu pelkästään aikuisille, vaan sama vakuutus voidaan ottaa myös lapsille. Vertailussa lapsuus- ja nuoruusikää koskevat ehdot jätettiin huomioimatta. Tutkimus suoritettiin vertailemalla yhtiöiden verkkosivuilla saatavilla olevia syksyllä 2015 voimassa olleita vakuutusehtoja. Vertailussa ei otettu huomioon vakuutusten hintoja eikä vakuutusta hankittaessa täytettävää terveys selvitystä, joka vakuutusta ostaessa saattaa vaikuttaa lopullisiin vakuutuksen rajoitusehtoihin tai johtaa jopa vakuutuksen myöntämättä jättämiseen. Tutkimus kuvaa vertailtujen sairauskuluvakuutusten välisiä eroja korvattavuuden ja korvattavuuden rajoitusten osalta sillä tarkkuudella, joka käy ilmi vakuutusehdoista ilman tarkentavia haastatteluja. Yksityisten sairauskuluvakuutusten vertailun tuloksia verrattiin aiemmin esitellyn lakisääteisen sairausvakuutuksen korvausalaan. Tässä vertailussa tuotiin esiin merkittävimmät erot lakisääteisen vakuutuksen ja vapaaehtoisten vakuutusten välillä. Esitellyissä sairausvakuutuslain mukaisissa korvauksissa voi olla euromääräisiä eroja syksyn 2015 tilanteeseen. Opinnäytetyö antaa kuvan Suomen sosiaaliturvasta ja vapaaehtoisista sairauskuluvakuutuksista sekä niiden eroista. Lisäksi sairauskuluehtojen vertailun avulla lukijalle havainnollistetaan eri vakuutusten eroja ja sitä mitä sairauskuluvakuutukset korvaavat ja mitä eivät.

6.3 Jatkotutkimukset

Tämän opinnäytetyön antamaa kuvaa lakisääteisestä sairausvakuutuksesta ja vapaaehtoisista sairauskuluvakuutuksista voi syventää ja tarkentaa esimerkiksi selvittämällä tarkemmin, millaiset lääketieteelliset tutkimukset ja hoidot sekä erilaiset kuntoutusmuodot ja

terapiat tulevat tai eivät tule korvattaviksi. Myös erilaisten lääkkeiden ja muiden valmisteiden korvattavuutta sekä lakisääteisestä että vapaaehtoisista vakuutuksista voisi selvittää vieläkin tarkemmin. Erityisesti vapaaehtoisten sairauskuluvakuutusten kohdalla olisi hyvä tutkia tarkemmin korvattavuuden ulkopuolelle rajattuja tutkimuksia ja hoitoja sekä erilaisia valmisteita tapauksissa, joissa vakuutusehdoissa on käytetty ilmaisua *näihin rinnastettava*.

Lähteet

AIG 2015. Tuotteet. Luettavissa: https://www.aigdirect.fi/Tuotteet_3037_388947.html. Luettu: 11.10.2015.

Fennia 2015. Aikuisen Sairausturva -vakuutus. Luettavissa: <http://www.fennia.fi/fi/kotitaloudet/vakuutukset/henkilot/aikuisen-sairausturva--vakuutus/>. Luettu: 11.10.2015.

Finanssialan Keskusliitto 2014a. Tulevaisuuden turvaa vakuuttamalla. Vakuutustutkimus 2014. Luettavissa: http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Tulevaisuuden_turvaa_vakuuttamalla_Vakuutustutkimus2014.pdf. Luettu: 23.10.2014.

Finanssialan Keskusliitto 2014b. Sairauskuluvakuutuksen lukumäärätilasto. Luettavissa: https://www.fkl.fi/tilastot/Tilastot/Sairauskuluvakuutuksen_lukumaaratilasto_2009%20-%202013.pdf. Luettu: 23.10.2014.

FINE 2014. Sairauskuluvakuutus. Luettavissa: <https://www.fine.fi/finanssitietoa/vakuutukset-ja-vahingot/sairauskuluvakuutus.html>. Luettu: 24.11.2015.

Folksam 2015a. Aikuisten sairauskuluvakuutus. Luettavissa: <https://www.folksam.fi/fi/kodin-ja-perheen-vakuutukset/henkilovakuutukset-sinun-ja-perheesi-turvaksi/aikuisten>. Luettu: 11.10.2015.

Folksam 2015b. Folksam Vahinkovakuutus - lyhyesti. Luettavissa: <https://www.folksam.fi/fi/folksam/folksam-vahinkovakuutus-lyhyesti>. Luettu: 11.10.2015.

Folksam 2015c. Kodin ja perheen vakuutukset. Luettavissa: <https://www.folksam.fi/fi/kodin-ja-perheen-vakuutukset>. Luettu: 11.10.2015.

Folksam 2015d. Yritysvakuutukset. Luettavissa: <https://www.folksam.fi/fi/yritysvakuutukset>. Luettu: 11.10.2015.

Folksam 2015e. Partneryhteistyö. Luettavissa: <https://www.folksam.fi/fi/folksam/partneryhteistyö>. Luettu: 11.10.2015.

Folksam 2015f. Yksityistapaturmavakuutus sekä tapaturma- ja sairauskuluvakuutus. Vakuutusehdot 11 H. Voimassa 1.1.2015 alkaen. Luettavissa: https://www.folksam.fi/sites/default/files/folksam_11h_yksityistapaturmavakuutus_ehdot_1.1.2015.pdf. Luettu: 14.10.2015.

HE 63/2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vakuutuslainsäädännön ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Hoppu, E. & Hemmo, M. 2006. Vakuutuslaki. WSOYpro. Helsinki.

If 2015. Tapaturmavakuutus ja sairausvakuutus aikuiselle. Luettavissa: <https://www.if.fi/web/fi/henkiloasiakkaat/vakuutuksemme/henkilovakuutus/pages/esittely.aspx>. Luettu: 11.10.2015.

Jokela, T., Lammi, V., Lohi, I. & Silvola, T. 2013. Vapaaehtoinen henkilövakuutus. 6. uudistettu painos. Finva. Helsinki.

Kela 2012a. Korvauksia tutkimuksesta ja hoidosta. Luettavissa: http://www.kela.fi/sairaanhoito_tutkimus-ja-hoito. Luettu: 13.10.2014.

Kela 2012b. Hammashoito ja korvaukset. Luettavissa: <http://www.kela.fi/hammashoito>. Luettu: 15.10.2014.

Kela 2012c. Määrä. Luettavissa: http://www.kela.fi/laakkeet_maara. Luettu: 20.10.2014.

Kela 2013a. Äitiysavustus ja äitiyspakkaus. Luettavissa: http://www.kela.fi/raskaus_aitiysavustus-ja-aitiyspakkaus. Luettu: 13.10.2014.

Kela 2013b. Erityisäitiysraha. Luettavissa: http://www.kela.fi/raskaus_erityisaitiysraha. Luettu: 13.10.2014.

Kela 2013c. Kuntoutusraha. Luettavissa: <http://www.kela.fi/kuntoutusraha>. Luettu: 21.10.2014.

Kela 2014a. Määrä. Luettavissa: http://www.kela.fi/takuuelake_maara. Luettu: 7.10.2014.

Kela 2014b. Työmarkkinatuki. Luettavissa: www.kela.fi/tyomarkkinatuki. Luettu: 13.10.2014.

Kela 2014c. Työmarkkinatuen määrä. Luettavissa: www.kela.fi/tyomarkkinatuki_maara. Luettu: 13.10.2014.

Kela 2014d. Määrä. Luettavissa: http://www.kela.fi/isyysvapaa-ja-isyysraha_maara. Luettu: 13.10.2014.

Kela 2014e. Lapsilisän määrä. Luettavissa: http://www.kela.fi/lapsilisa_maara. Luettu: 13.10.2014.

Kela 2014f. Mitä Kela korvaa?. Luettavissa: <http://www.kela.fi/mita-kela-korvaa>. Luettu: 14.10.2014.

Kela 2014g. Lääkekorvaukset. Luettavissa: <http://www.kela.fi/laakkeet>. Luettu: 20.10.2014.

Kela 2014h. Vuotuinen omavastuuosuus (lääkekatto) ja sen täytyminen. Luettavissa: http://www.kela.fi/laakkeet_laakekatto. Luettu: 20.10.2014.

Kela 2014i. Sairauspäiväraha. Luettavissa: http://www.kela.fi/tyokyvyton-yli-10-paivaa_sairauspaivaraha. Luettu: 20.10.2014.

Kela 2014j. Matkakorvaukset. Luettavissa: <http://www.kela.fi/matkat>. Luettu: 20.10.2014.

Kela 2014k. Matkakorvausten määrä ja omavastuuosuus. Luettavissa: http://www.kela.fi/matkat_omavastuuosuus. Luettu: 20.10.2014.

Kela 2015. Tutkimuksen korvaaminen 1.1.2015. Luettavissa: <http://www.kela.fi/tutkimuksen-korvaaminen-1.1.2015>. Luettu: 27.10.2015.

Kontkanen, E. 2011. Pankkitoiminnan käsikirja. 3. uudistettu painos. Finva. Helsinki.

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 15.7.2005/566.

Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta 24.4.2009/276.

Laki vakuutusluokista 18.7.2008/526.

Liikennevakuutuskeskus 2014. Henkilövahinkokorvaukset. Luettavissa:
<http://www.lvkk.fi/fi/Korvaukset/Henkilovahinkokorvaukset/>. Luettu: 22.10.2014.

Liikennevakuutuslaki 26.6.1959/279.

LähiTapiola 2015a. Omavara Henkivakuutus. Luettavissa:
<http://public.brandgate.fi/lahitapiola/lahitapiola/fi/tiedostot/103683/>. Luettu: 11.10.2015.

LähiTapiola 2015b. Omavara-henkivakuutus. Terveysturva-vakuutus. Luettavissa:
<http://public.brandgate.fi/lahitapiola/lahitapiola/fi/tiedostot/104776/>. Luettu: 11.10.2015.

Mandatum 2015. Optimi Henkilövakuutus. Tuoteseloste. Voimassa 1.1.2015 alkaen. Luettavissa:
<https://www.mandatumlife.fi/documents/10227/1149245/Optimi+tuoteseloste/3f77b41a-24ad-4a4f-901d-d4bcbc172e4a>. Luettu: 11.10.2015.

Pohjantähti 2014. Pohjantähtiturva kodille. Vakuutusehdot voimassa 1.7.2014 alkaen. Luettavissa: http://www.pohjantahti.fi/wp-content/uploads/Pohjantahtiturva_kodille_ehdot_3_2015.pdf. Luettu: 14.10.2015.

Pohjantähti 2015a. Sairauskuluvakuutus. Luettavissa:
<http://www.pohjantahti.fi/yksityisille/vakuutukset/sairauskuluvakuutus/>. Luettu: 11.10.2015.

Pohjantähti 2015b. Vakuutukset. Luettavissa:
<http://www.pohjantahti.fi/yksityisille/vakuutukset/>. Luettu: 11.10.2015.

Pohjantähti 2015c. Historia. Luettavissa: <http://www.pohjantahti.fi/yhtio/historia/>. Luettu: 11.10.2015.

Pohjantähti 2015d. Tarvitsetko vakuutuksia yrityksellesi? Luettavissa:
<http://www.pohjantahti.fi/yrityksille/>. Luettu: 11.10.2015.

Pohjantähti 2015e. Yhtiö. Luettavissa: <http://www.pohjantahti.fi/yhtio/>. Luettu: 11.10.2015.

Pohjantähti 2015f. Avainluvut. Luettavissa: <http://www.pohjantahti.fi/yhtio/pohjantahden-avainluvut/>. Luettu: 11.10.2015.

Pohjola 2014. Ammattiurheilijoiden urheilijaturva. Luettavissa:
<https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/vakuutukset/vakuutustuotteet/henkilovakuutukset/ammattiurheilijoiden-urheilijaturva?cid=330802626&srcpl=3>. Luettu: 22.10.2014.

Pohjola 2015. Pohjolan mittaturva. Tuoteseloste voimassa 1.1.2015 alkaen. Luettavissa:
<https://www.pohjola.fi/loso/1013541.pdf>. Luettu 11.10.2015.

Potilasvahinkolaki 25.7.1986/585.

Potilasvakuutuskeskus 2012. Mitä korvataan. Luettavissa:
<http://www.pvk.fi/fi/korvauksenhakijalle/Mita-korvataan/>. Luettu: 21.10.2014.

Rantala, J. & Pentikäinen, T. 2009. Vakuutusoppi. 11. uudistettu painos. Finva. Helsinki.

Sairausvakuutuslaki 21.12.2004/1224.

Sosiaali- ja terveystoiministeriö 2013. Vakuutustoimintaa koskeva lainsäädäntö. Luettavissa:
<http://www.stm.fi/vakuutusasiat/lainsaadanto>. Luettu: 30.10.2014.

Sosiaali- ja terveystoiministeriö 2014a. Toimeentuloturva. Luettavissa:
<http://www.stm.fi/toimeentulo>. Luettu: 11.10.2014.

Sosiaali- ja terveystoiministeriö 2014b. Kansaneläke. Luettavissa:
http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/kansanelake. Luettu: 11.10.2014.

Sosiaali- ja terveystoiministeriö 2014c. Perhe-eläke. Luettavissa:
http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/perhe_elake. Luettu: 11.10.2014.

Sosiaali- ja terveystoiministeriö 2014d. Työttömyysturva. Luettavissa:
http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/tyottomyys. Luettu: 13.10.2014.

Sosiaali- ja terveystoiministeriö 2014e. Lapsiperheiden tuet. Luettavissa:
http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/lapset_ja_vanhemmuus. Luettu: 13.10.2014.

Sosiaali- ja terveystoiministeriö 2014f. sairaudet ja kuntoutus. Luettavissa:
www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/sairaudet_ja_kuntoutus. Luettu: 14.10.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014g. Sairausvakuutuksesta säästetään 75 miljoonaa euroa. Luettavissa: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1893727#fi>. Luettu: 20.10.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014h. Työtapaturmat ja ammattitaudit. Luettavissa: http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/sairaudet_ja_kuntoutus/tyotapaturmat_ja_ammattitaudit. Luettu: 21.10.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014i. Potilasvakuutus potilasvahinkojen varalta. Luettavissa: http://www.stm.fi/vakuutusasiat/lakisaateinen_vakuutus/potilasvakuutus. Luettu: 22.10.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014j. Urheilijoiden, apurahansaajien ja opiskelijoiden sosiaaliturva. Luettavissa: http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/erityisryhmat. Luettu: 22.10.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014k. Vakuutukset turvaavat toimeentulon elämän riskitilanteissa. Luettavissa: <http://www.stm.fi/vakuutusasiat>. Luettu: 30.10.2014.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Turva 2014a. Henkilö- ja omaisuusvakuutukset. Tuoteseloste 1.1.2014. Luettavissa: http://www.turva.fi/cs/Satellite?blobcol=urldata&blobheadername1=Content-Disposition&blobheadervalue1=inline%3B+filename%3DHenkilojaomaisuusvakuutukset_tuoteseloste_2014.pdf%3Bfilename*%3DUTF-8%27%27Henkilojaomaisuusvakuutukset_tuoteseloste_2014.pdf&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1310715897356&ssbinary=true. Luettu: 11.10.2015.

Turva 2014b. Henkilövakuutukset. Vakuutusehdot 1.1.2014. Luettavissa: http://www.turva.fi/cs/Satellite?blobcol=urldata&blobheadername1=Content-Disposition&blobheadervalue1=inline%3B+filename%3DHenkilovakuutukset_ehto_2014.pdf%3Bfilename*%3DUTF-8%27%27Henkilovakuutukset_ehto_2014.pdf&blobkey=id&blobtable=MungoBlobs&blobwhere=1310694036617&ssbinary=true. Luettu: 14.10.2015.

Turva 2015a. Historia. Luettavissa: <http://www.turva.fi/turva-yrityksena/tietoa-meista/historia>. Luettu: 11.10.2015.

Turva 2015b. Henkilöasiakkaat. Luettavissa: <http://www.turva.fi/henkiloasiakkaat>. Luettu: 11.10.2015.

Turva 2015c. Yritysiasiakkaat. Luettavissa: <http://www.turva.fi/yritysiasiakkaat>. Luettu: 11.10.2015.

Turva 2015d. Aikuisen Ja nuoren vakuutukset. Luettavissa: <https://www.turva.fi/henkiloasiakkaat/vakuutukset/henkilovakuutus/aikuisen-ja-nuoren-vakuutukset>. Luettu: 14.10.2015.

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.

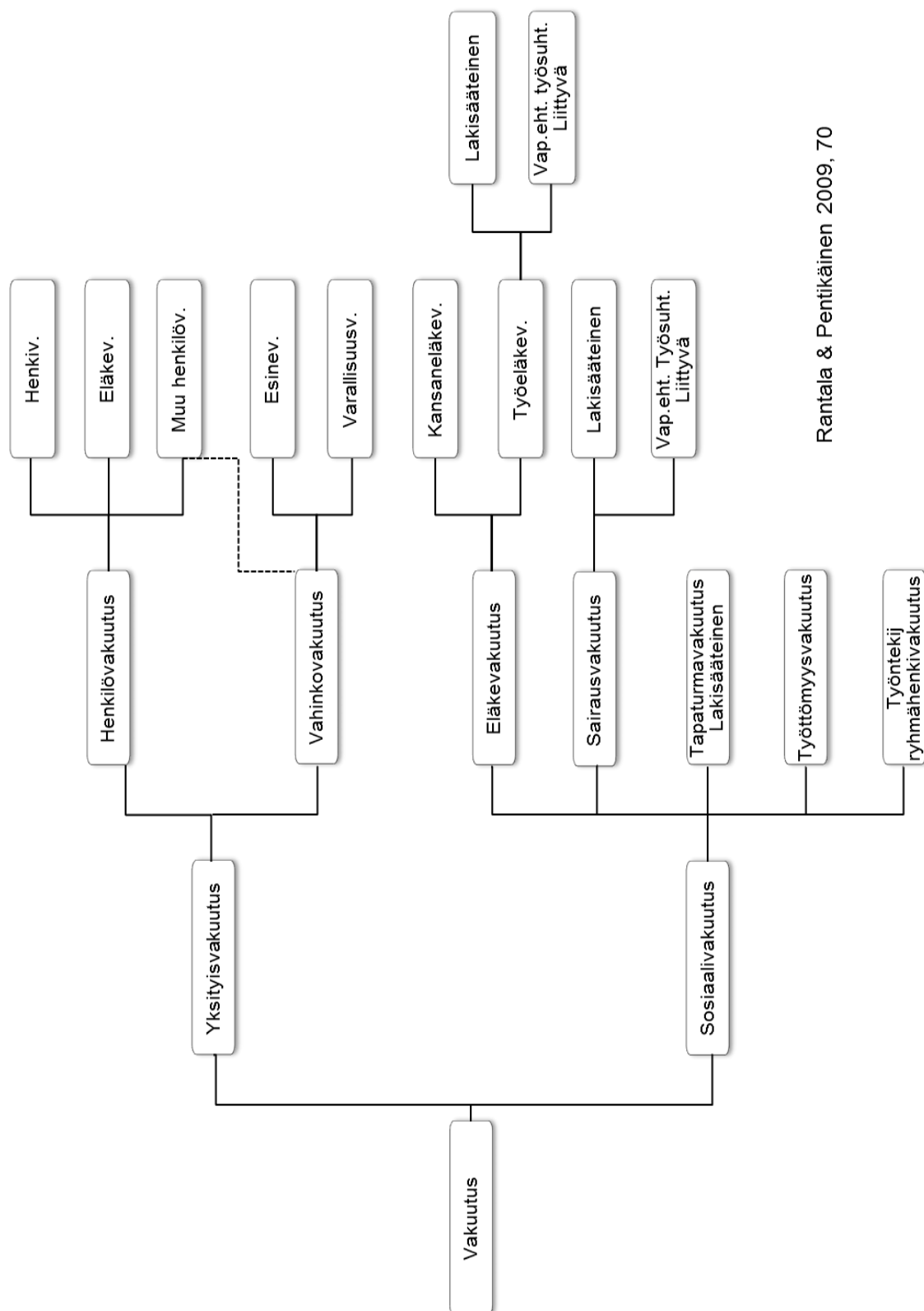
Vakuutusopimuslaki 28.6.1994/543.

Vakuutusyhtiölaki 18.7.2008/521.

Valtonen, H., Kempers, J. & Karttunen, A. 2014. Supplementary health insurance in Finland. Consumer preferences and behavior. Kelan tutkimusosasto. Helsinki.

Ylönen, M. 2014. Valintaopas aikuisten sairauskuluvakuutuksista. FINEn Vakuutus- ja rahoitusneuvonta. Helsinki.

Liite 1. Vakuutusten jaottelu

Rantala & Pentikäinen 2009, 70

Liite 2. Vakuutusten edellytykset ja voimassaolo

	Folksam	Turva	Pohjantähti
Ikäraajat			
alkaa	18	15	ei ikärajaa
otettava viimeistään ennen kuin täyttää	60	55	80
	sen vakuutuskauden päätty lopussa, jonka aikana täyttää 65 vuotta	sen vakutuskauden lopussa, jonka aikana täyttää 60 v	sairauskuluvakuutus on voimassa ilman ikärajaa
Terveys selvitys vaaditaan	kyllä	kyllä	kyllä
Voimassa työssä ja vapaa-ajalla	kyllä	kyllä	kyllä, myös koulussa
Voimassaoloalue	Koko maailma, ei myönnetä, jos vakuutettu asuu yli 6 kk kalenterivuodessa ulkomailla	Koko maailma, Suomen ulkopuolella 6 kk matkan alkamisesta	ulkomailla enintään 365 pv matkan tai muuton alkamisesta
Hoitokorvaus vain Suomessa annetusta hoidosta	Kyllä	Kyllä	ulkomailla annettu hoito korvataan, jos sairaus alkanut matkalla
Korvausten enimmäismäärä	50000 koko vakuutuksen voimassaoloaikana	sairauskohtaisesti vahinkohetkellä voimassaolevaan vakuutusmäärään	sairauskohtainen, 1500 - 25500
Ostavastuun vähentäminen	kerran vuodessa	sairauskohtainen	sairauskohtainen

Pohjantähti 2014, 11-12; 2015b; Turva 2014a, 12; Turva 2014b, 18; 2015d, Folksam 2015a; Folksam 2015f, 2-3

Liite 3. Voimassaolo poikkeusoloissa

Korvausta vakuutuksista ei makseta, jos sairaus on aiheutunut:	Folksam	Turva	Pohjantähti
Ihmisiä joukoittain tuhonneen, ydinreaktioon perustuvan aseiden tai laitteiden äkillisestä vaikutuksesta	x	x	Ei voimassa alueella, johon matkustamista Suomen ulkoministeriö suostelee välttämään tai sieltä poistumaan. Voimassa kuitenkin 14 vrk, jos on ollut alueella ennen sotatoimien tai poikkeustilan alkamista, eikä osallistu kyseiseen toimintaan
Sodasta, kapinasta tai aseellisesta selkkauksesta 14 päivää aseellisten toimien alkamisesta (pl. suursota)	x	x ¹	
Kemiallisesta tai biologisesta sodankäynnistä	x		
Vakuutetun rikollisesta toiminnasta		x	

x¹ = lisäksi palvelus rauhanturvaamistehtävissä

Folksam 2015f, 2; Turva 2014b, 9; Pohjantähti 2014, 12

Liite 4. Sairauden määritelmä ja korvattavat hoitokulut

	Folksam	Turva	Pohjantähti
Sairaus on	lääkärihoitoa vaativa tila, joka on syntynyt vakuutetun tahtomatta muuten kuin tapaturmaisesti.	sairautta ei ole määritelty, korvaukseen oikeuttavaksi vahinkotapahtumaksi on määritelty sairaus	sairaanhoitoa vaativa tila, jonka on todettu syntyneen vakuutetun tahdosta riippumatta muutoin kuin tapaturmaisesti vakuutuksen voimassaoloaikana.

Folksam 2015f, 5; Turva 2014b, 17; Pohjantähti 2014, 14

Hoitokuluina korvataan							
	lääkärin tai terveydenhuollon ammattihenkilöstön suorittamien tutkimusten ja toimenpiteiden kustannukset						
	viranomaisen antaman luvan perusteella apteekista myytävät lääkevalmisteet, jotka on lääkelain mukaisesti hyväksytty yleisesti lääkkeinä käytettäväksi						
	sairaalan hoitopäivämaksut						
	ihosairauden hoitamiseksi annetun valohoidon kustannukset						
	Vakuutusyhtiöön alkuperäisinä toimitettujen, korvauskäsittelyä varten tarpeellisten lääkärilausuntojen kustannukset						
	lääkärin määräämistä välttämättömistä sairauden tutkimus ja hoitotoimenpiteistä aiheutuneet muut kustannukset						
	kiireellinen ensiapuluonteinen ambulanssikuljetus						
Vakuutusyhtiö							
Folksam	x	x	x		x	x	
Turva	x	x	x	x	x		
Pohjantähti	x ¹	x ²	x		x		x

x¹ lisäksi 50 % kotona annetusta hoidosta

x² lisäksi Pharma Fennicassa ihotautilääkkeiksi määritellyt perusvoiteet

Folksam 2015f, 5-6; Turva 2014b, 18; Pohjantähti 2014, 14

Liite 5. Rajoitusehtoja 1

Korvausta ei makseta	Folksam Turva Pohjantähti		
terveystarkastuksesta	x	x	x
ennaltaehkäisevästä hoidosta, lääkityksestä ja rokotuksista	x	x	x
näkökyvyn heiketyemisestä aiheutuvista hoitokuluista näöntarkastuksen yhteydessä	x	x	x
taittovirheen tutkimus- ja hoitokuluista	x	x	x
piilolinssien ja silmälasien hankkimisesta	x	x	x
vitamiineista, hivenaineista, rohdosvalmisteista, luontaistuotteista sekä homeopaattisista ja antroposofisista valmisteista	x	x	x ⁹
kivennäisainevalmisteista tai muista elämänlaatua parantavista tai lääkkeenomaisista valmisteista		x	x ⁹
kalkki-, maito- tai ravintovalmisteista		x	x ⁹
hivenainetutkimuksista ja muista niihin rinnastettavista tutkimuksista		x	x ⁷
vakuutetun olennaisesti itse tahallisesti aiheuttaman sairauden tai vamman sairauskuluista	x	x	x ¹⁰
tarvittavan jatkuvan lääkityksen laiminlyönnistä tai muusta vastaavasta tilanteesta aiheutuvista hoitokuluista	x		
hoidon laiminlyönnin aiheuttaman sairauden pahenemisen tai paranemisen pitkittymisen aiheuttamia kustannuksia		x	x
alkoholin tai lääkeaineen väärinkäytöstä tai muun huumaavan aineen käytöstä aiheutuvista sairauskuluista	x	x	x
nikotiiniriippuvuuden tutkimus- ja hoitokuluista	x	x	x ¹⁰
itsemurhasta tai itsemurhayrityksestä aiheutuvista hoitokuluista, iästä tai mielentilasta riippumatta	x	x	x ¹⁰
sairauskuluista, jotka johtuvat sairaudesta tai sairausoireista jotka ovat esiintyneet ennen vakuutuksenantajan vastuun alkamista	x	x	x
raskauden tilasta, synnytyksestä, raskauden keskeyttämisestä, keskenmenosta, lapsettomuustutkimuksista ja -hoidoista, keinohedelmöityksestä, ehkäisyvälineistä, sterilisaatiosta tai sikiön tilan tutkimuksesta	x	x	x
vaihdevuosiin liittyvien oireiden tutkimus- ja hoitokuluista	x		
impotenssista johtuvat kustannukset, ml. lääkärin määräämät lääkkeet	x	x ⁴	x ⁴

x⁴ = pelkästään tai ensisijaisesti elämän laadun tai ulkomuodon parantamiseen tarkoitetut hoidoista tai lääkkeistä (erektiohäiriö, liikalihavuus)

x⁷ = jos Kela korvannut sairausvakuutuksen perusteella

x⁹ = korvataan, jos Kela on suorittanut korvauksen

x¹⁰ = korvattavuudelta edellytetään riippumattomuutta vakuutetun tahdosta, vrt itsemurha

Folksam 2015f, 5-6; Pohjantähti 2014, 14; Turva 2014b, 17-19

Liite 6. Rajoitusehtoja 2

Korvausta ei makseta	Folksam Turva Pohjantähti		
kuntoutuksesta, psykoterapiasta, toimintaterapiasta, neuropskologisesta terapiasta, puheterapiasta tai muusta näihin rinnastettavasta hoidosta	x	x ⁵	x ⁸
kuntoutus-, kylpylä-, vesi- tai luontaishoitolaitoksessa olemisesta aiheutuvia kustannuksia	x	x	x
vaihtoehtoisia hoitomuotoja, jotka eivät ole lääketieteen hoitoperiaatteissa yleisesti hyväksytyjä	x ¹	x	x ¹¹
puremisesta hampaalle tai hammasproteesille aiheutuneesta vammasta, vaikka vahinkoon olisi vaikuttanut ulkopuolinen tekijä	x	x ³	x ³
hampaiden oikomishoidosta	x	x ³	x ³
hampaiden, hammassairauden tai purentaelinten hoidosta (vaikka sairaus aiheuttaisi oireita muualle kehoon)	x	x ³	x ³
fysikaalisesta tai muuhun siihen rinnastettavasta muusta hoidosta	x	x	x
kosmeettisista hoidoista tai leikkauksista	x	x	x
pysyvistä lääkinnällisistä apuvälineistä	x	x ²	x
leikkauksista yksityissairaalassa tai yks. lääkäriasemalla ilman vakuutuksenantajalta saatua maksusitoumusta	x		
HIV-tartunnan tai aidsin aiheuttamista tutkimus- ja hoitokuluista		x	
kotona annetusta hoidosta	x		x ⁶
matka- ja yöpymiskustannuksista	x	x	x
välillisistä kustannuksista (vaatteet, varusteet, kodinhoitokustannukset, ravinto- ja ruokailukulut, puhelinkulut, ansionmenetys, saattajan matka- ja majoituskulut)		x	
muistakaan sellaisista hoitokuluista, joita ei ole mainittu korvattavissa hoitokuluissa		x	

x¹ = tutkimuksen ja hoidon on oltava yleisesti hyväksytyn lääketieteellisen käsityksen mukaista

x² = lääkinnälliset apuvälineet, tukikengät ja muut apuvälineet tai tekojäsenet, hammasproteesit ja kuulolaite

x³ = kustannuksia hammassairaudesta, pl. Muun vakavan sairauden parantamiseksi välttämätön hammashoito ja -tutkimus

x⁵ = erikseen mainittu vielä ravitsemus- ja vyöhyketerapia

x⁶ = 50%

x⁸ = yksityisellä terveydenhoitosektorilla annettu psyykkisen sairauden tai häiriötilan tutkimus ja hoito korvataan, jos Kela-korvattava, ravitsemusterapia erikseen rajattu ulkopuolelle

x¹¹ muun henkilökunnan kuin lääkärin antamasta ohjauksesta, neuvonnasta tai terapiasta

Folksam 2015f, 5-6; Pohjantähti 2014, 14; Turva 2014b, 17-19